

MENDELOVA UNIVERZITA V BRNĚ

Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií

Mezinárodní rozvojová studia

Postoje Ariela Šarona k arabsko-izraelskému konfliktu

Bakalářská práce

Autor: Marek Brákora

Vedoucí práce: Mgr. Eva Taterová, M.A.

Brno, prosinec 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci:

vypracoval/a samostatně a veškeré použité prameny a informace jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědom/a, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 Autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity o tom, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne 19. prosince 2014

.....

podpis

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval Mgr. Evě Taterové, M.A. za její vstřícný přístup, odborný dohled a přínosné připomínky při vedené této práce. Zároveň chci poděkovat všem svým blízkým, celé rodině i mým přátelům za jejich podporu během zpracování této práce i během let studia.

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá významem osobnosti Ariela Šarona v armádě i vládě Státu Izrael před, během i po jeho vzniku v roce 1948 a vlivem jeho působení na armádních i vládních postech při (de)eskalaci blízkovýchodního, arabsko-izraelského konfliktu. Práce nejdříve mapuje historický vývoj konfliktu mezi arabskou a židovskou populací a charakterizuje průběh čtyř arabsko-izraelských válek. V další části se text již soustřeďuje na role Ariela Šarona v čele židovského státu při upevňování pozice v mezinárodních vztazích regionu Blízkého východu a na nejvýznamnější a nejkontroverznější události, ke kterým za jeho působení došlo. V poslední části stati jsou diskutovány následky těchto událostí a jejich dopad na snahy o řešení táhlého konfliktu.

Klíčová slova: Arabsko-izraelský konflikt, Arabsko-izraelské války, Ariel Šaron, Izrael, Palestina, Blízký východ, jednostranná řešení

Abstract

This bachelor thesis deals with the importance of the personality of Ariel Sharon in the military and in the government of the State of Israel before, during and after its origin in 1948 and with the effects of his activity at the military and governmental posts on (de)escalation of the Middle East, Arab-Israeli conflict. At first, the thesis surveys the historical development of the conflict between the Arabic and Jewish population and characterizes the course of the four Arab-Israeli wars. In the next part the text concentrates on the roles of Ariel Sharon in the lead of the Jewish state during the consolidation of the position in the international relations of the region of Middle East and on the most important and most controversial events, which happened during his activity. The last part of the text discusses the consequences of these events and their impact on the efforts for solving the long conflict.

Key words: Arab-Israeli conflict, Arab-Israeli wars, Ariel Sharon, Israel, Palestine, Middle East, unilateral solutions

Obsah

1	Úvod	7
2	Cíle práce a metodika	8
3	Význam analýzy politického vývoje z pozice jednotlivce	9
4	Historický vývoj regionu do počátku 20. století	7
4.1	Britský mandát Palestina	8
4.2	Rezoluce OSN a vznik státu Izrael	10
4.3	Arabsko-izraelské války	11
4.3.1	První arabsko-izraelská válka (válka za nezávislost)	11
4.3.2	Suezská krize	11
4.3.3	Šestidenní válka	12
4.3.4	Jomkipurská válka	13
4.4	Vývoj od 80. let	14
5	Ariel Šaron	15
5.1	Počátky vojenské kariéry	15
5.1.1	Komando 101	16
5.1.2	Válka proti terorismu OOP	17
5.2	Vznik strany Likud	18
5.3	Počátky působení v Knesetu	19
5.4	Ministr zemědělství	19
5.5	Ministr obrany	20
5.5.1	Mír pro Galileu	21
5.5.2	Sabra a Šatíla	22
5.5.3	Kahanova komise	23
5.6	Ministr průmyslu a obchodu, infrastruktury a výstavby	23
5.6.1	Osadnická politika	24
5.7	Mírové procesy	25
5.7.1	Oslo I	25
5.7.2	Oslo II	26

5.8	Ministr zahraničí	26
5.8.1	Wye River	26
5.9	Druhá intifáda.....	27
5.10	Premiérem poprvé	28
5.10.1	Vliv americké zahraniční politiky po událostech 11. září 2001	29
5.10.2	Operace Obranný štít	31
5.10.3	Výstavba separační bariéry	31
5.11	Premiérem podruhé	32
5.11.1	The Road Map for Peace	33
5.11.2	Evakuace Gazy („disengagement plan“)	33
5.11.3	Smrt Jásira Arafata.....	34
5.11.4	Vznik strany Kadima	35
6	Odkaz Ariela Šarona.....	36
6.1	Politicide	37
6.2	Zero sum.....	39
6.3	Šaron vs. Arafat.....	40
6.4	Politika teritoriální a imigrační expanze	41
7	Závěr.....	43
8	Seznam použité literatury	46
8.1	Tištěné zdroje	46
8.2	Elektronické zdroje	48
8.3	Elektronické zdroje příloh.....	54
9	Seznam příloh.....	55

1 Úvod

Problematika blízkovýchodního konfliktu mezi Státem Izrael a arabskými sousedními státy je již po desetiletí označována za jeden z nejvýznamnějších mezinárodních sporů v dějinách, který se táhne již od konce 19. století a svým vývojem zasahuje globální politiku. Jako počátek konfliktu uvažujeme od začátku 20. století zesilující imigrační vlny židovské komunity na základě myšlenek sionistického hnutí a následný rozpad britské koloniální správy mandátního území Palestina, který umožnil mnohými nevídaný vznik židovského státu. Od té doby byly během několika desetiletí místní státy zataženy do několika ozbrojených konfliktů, které nadále eskalovaly závažnost celého sporu, založeného mimo jiné na střetu náboženských ideologií.

Do dnešní doby se velmi zřídka vyskytne den, kdy se nejsme schopni o průběhu řešení konfliktu, jeho eskalaci nebo mírových vyjednáváních v oblasti dočíst v periodických nebo v televizním vysílání. Snahy o řešení sporu vyvíjí již po desetiletí nejen vůdci států do konfliktu zatažených, ale i mezinárodní politická elita z jiných států světa a z mezinárodních organizací. I přes tyto snahy však dlouholetý konflikt nadále trvá a výhledově zřejmě stále nedojde trvalejšího vyřešení.

Jako nám z historie všechny známé konflikty a války, i tento spor prezentuje jména významných hrdinů a osobností, které jsou od počátku sporu známy jako významní hráči a političtí vůdci znesvářených stran. Takovou osobností v této stati prezentovaného konfliktu je právě mezi jinými hlavně Ariel Šaron. Jeho jméno je spojováno s množstvím mezníků tohoto konfliktu, ať už v dobách jeho nejdříve armádního, nebo už následně politického působení ve vedení židovského státu.

Tato práce analyzuje působení Ariela Šarona v rozvíjejícím se sporu od dob jeho armádního působení až po jeho obnovený mandát ministerského předsedy. Zabývá se jak jeho rolí generála izraelských jednotek v arabsko-izraelských válkách, které za jeho vedení dosáhly úspěchů při upevňování vlivu v oblasti, ale i spáchaly bezpočet dodnes globálně kritizovaných akcí, tak jeho politickým významem na ministerských postech, za kterých došlo k mnoha úspěšným mírovým jednáním, ale i eskalujícím událostem, které zapříčinily oddálení nebo úplné zničení mnohdy vícestranných mírotvorných úsilí.

2 Cíle práce a metodika

Cílem práce je nastínit roli Ariela Šarona ve vývoji státu Izrael a arabsko-izraelského konfliktu a analyzovat nejvýznamnější události jeho působení z hlediska prospěšnosti při snahách o řešení sporu či naopak. První část práce je zaměřena na stanovení zmíněných mezníků Šaronova působení v čele Izraele a představení nejvýznamnějších událostí, jimiž se zasadil o další směřování konfliktu. V druhé části budou tyto události analyzovány a kriticky posouzeny z hlediska významu pro tvorbu podmínek a cest k ukončení sporu, a to na základě této stanovené výzkumné otázky:

1) Vedlo působení Ariela Šarona na předních armádních a politických postech při upevňování pozice židovského státu k tendencím o vyřešení sporu či spíše k jeho dalšímu závažnému prohlubování?

Základem práce je rešerše literárních a internetových zdrojů českých i zahraničních autorů, které mapují historický vývoj Izraele a působení Ariela Šarona v rámci eskalace arabsko - izraelského konfliktu od dob působení na postu generála izraelské armády až po jeho ministerské mandáty a období v roli premiéra izraelského parlamentu, Knesetu. V první části se jedná o představení osobnosti Ariela Šarona a kompilaci významných událostí v historickém vývoji židovského státu z hlediska jeho působení. Ve druhé části se práce zabývá kritickým posouzením jeho nejvýznamnějších etap života a rozhodnutí jak na základě jejich vlastního popisu, tak na základě zdrojů z mezinárodní politické scény, které k nim zaujímají kritický postoj, doplněné o komentář autora práce. Tím by tak mělo být dosaženo cíle práce, kterým je snaha odpovědět na výše uvedenou výzkumnou otázku. I vzhledem k omezenému rozsahu se práce snaží nezůstat pouze deskriptivní, ale analyzovat ty nejkontroverznější události, které obdržely kritiku izraelské společnosti i mezinárodní politické sféry a narušovaly bezpečnostní stabilitu v oblasti.

3 Význam analýzy politického vývoje z pozice jednotlivce

Na úvod je vhodné objasnit, proč byla jako téma práce zvolena analýza blízkovýchodního konfliktu z pozice jednotlivce, tedy z pozice generála a později premiéra Ariela Šarona. Hlavním důvodem je Šaronův nepopíratelný význam jak v čele armády při formování a obraně hranic Státu Izrael od roku 1948, tak i během dvou premiérských mandátů od roku 2001. Historie konfliktu samozřejmě sahá daleko do dob před jeho vstupem na mezinárodní scénu a pokračuje nadále i po Šaronově smrti. Převážně kvůli omezenému rozsahu práce byla proto namísto detailní analýzy jedné či několika konkrétních událostí zvolena metoda komplexní charakteristiky několika dekád vývoje židovského státu. Práce tedy Šaronovu osobnost zobrazuje jako vojenského i politického vůdce dané etapy vývoje Izraele a zabývá se nejdůležitějšími mezníky ve vývoji arabsko-izraelského konfliktu právě v rozmezí Šaronova života.

Pojem „vůdce“ dodnes v sociálních vědách nezískal jednotnou definici, neboť některé teorie, mimo jiné, vůdce líčí jako „velké muže“ na základě jejich biografii, kdežto jiné pojem vůdce chápou jako „personifikaci významných událostí“ a „prostředek“, jež tyto události vyvolal, což např. filozofická teorie Friedricha Hegela označuje jako „ducha dějin“, tedy výjimečnou osobu, která má, často při cestě k vlastním cílům, významný vliv na vývoj dějin, např. ovlivňováním svých stoupenců, institucí, atd. V oblasti politiky se tedy, jako i v případě této práce, jedná nejčastěji o představitele států, lídry politických stran či státních institucí nebo elitu různých sociálních skupin, kteří svou moc, a to ne vždy v pozitivním smyslu, získávají díky síle své osobnosti a schopnosti vést zmíněné organizace k jednotným cílům. (Lukas, Smolík, 2008, str. 74 - 88) I když existují i teorie, které ignorují význam jednotlivců při formování mezinárodní politiky, mnohými autory jsou tyto teorie kritizovány, protože často jsou individuální jedinci právě ti, kteří svým ať už vhodným, či nevhodným rozhodováním mění podobu dějin nebo přispívají k utváření či úpravě skupinových stanovisek. (Roth, 2010, str. 41 - 42) Jejich jména se nám poté často vybaví při zmínce historických událostí. Byla by zahájena 2. světová válka, nebýt imperiálních ambic Adolfa Hitlera, nebo došlo by k válce v Perském zálivu, nebýt snah Saddáma Husajna o regionální dominanci? (Menaldo, 2013, str. 2)

4 Historický vývoj regionu do počátku 20. století

První zmínky o židovské populaci v oblasti dnešního Izraele sahají do dob dávno před naším letopočtem, kdy dle biblických příběhů existoval židovský stát Izrael pod vládou krále Šalamouna, který byl po rozpadu s jeho obyvatelstvem začleněn do velkých starověkých říší Asýrie, Persie i antického Řecka a Říma, za jehož dob byla velká část Židů vyhnána do exilu po povstání v římské provincii Judea. Náboženské svobody, které byly přebývajícím židovské populaci v Jeruzalémě zaručovány po dobu arabské nadvlády od 7. do 11. století, byly narušeny zaváděním evropského feudálního systému po dobytí Jeruzaléma za dob křižáckých výprav. Po rozpadu křižáckých království se židovské skupiny staly součástí uznané autonomní židovské obce v rámci Osmanské říše, ve které posilovaly svůj vliv převážně v 19. století, kdy se turecké impérium začalo tříštit ve prospěch kolonialistických mocenských aktivit Velké Británie (Čejka, 2013, str. 15 - 18)

Význam palestinského území nejvíce vzrostl s vypuknutím 1. světové války na straně centrálních mocností, kdy oblast tvořila hranici konfliktu a bojiště jako sousední stát britského protektorátního Egypta a strategického Suez. V roce 1917 byl dobyt Jeruzalém a Velká Británie hledala v Arabech spojence pod slibem nezávislosti beduínských kmenů. Rozdělení a začlenění Blízkého východu mezi evropské mocnosti bylo dokončeno v roce 1916 tajnou *Sykes - Picotovou dohodou*, dle které velká část dnešního Izraele připadla britské správě bez zohlednění veškerých sionistických nároků, které byly poprvé vyslyšeny až nově ustanoveným ministrem zahraničí A. J. Balfourem, jež byl blízkým přítelem představitele sionistického hnutí v Británii, Chaima Weizmanna a přívržencem židovské myšlenky. Balfour napsal v roce 1917 významný dopis (tzv. *Balfourovu deklaraci*) prezidentu sionistické federace, baronu Rotschildovi, v němž vyjádřil britskou podporu pro vytvoření židovského území v Palestině za podmínky respektování m. j. náboženských práv dalších společenství. Tato písemnost měla významný efekt na další sionistické snahy po ukončení prvního světového konfliktu. (Pojar, 2009, str. 34 - 36)

Myšlenku jednotného státního útvaru pro židovský národ, který byl vlivem historických událostí rozptýlen po celém světě s jediným jednotícím znakem, a to

náboženstvím, prosazoval již na konci 19. století rakouský žurnalista Theodor Herzl, který formuloval teze sionismu ve své knize *Židovský stát*, kde odmítl asimilační snahy států v době evropských protižidovských pogromů a požadoval ukončení diaspory vytvořením izraelského státu. Na základě těchto myšlenek se dokonce konal v roce 1897 sionistický kongres v Basileji, avšak sionistické vize se do skončení 1. světové války neseťkaly se úspěchem. (Nálevka, 2000, str. 72)

4.1 Britský mandát Palestina

V dubnu 1920 byla vítěznými mocnostmi uspořádána konference v San Remu, kde byl Velké Británii Společenstvím národů přidělen mandát¹ Palestina na Blízkém Východě². Mocnostem byly mandáty přidělovány s úkolem dohlížet na rozvoj regionů pro možnost budoucího osamostatnění, nebyl však ustanoven žádný časový horizont a komise Společnosti národů postrádala efektivní prostředky vynucování vlivu nad mocnostmi. (Čejka, 2013, str. 40)

Vytvoření mandátního systému položilo základy pro uskutečnění myšlenky z *Balfourovy deklaráce*. Vlny židovského osídlení (jišuv) nabíraly na počtech vlivem událostí v nacistickém Německu a výrazně tak přetvářely složení palestinské populace zakládáním zemědělských spolků (kibuců), ve kterých se hromadilo vlastnictví půdy a rostla v tehdejší polopoušti neobvyklá zemědělská i průmyslová produktivita. (Nálevka, 2000, str. 73)

V roce 1920 byl komisařem pro Palestinu ustanoven britský Žid Herbert Samuel, který pro vyvážení situace v Palestině omezil židovskou expanzi a jmenoval odpůrce sionismu, Hadžiho Amína Al-Husajního Velkým jeruzalémským muftím³. S neutichajícím přílivem dalších Židů se začaly v palestinské společnosti výrazně projevovat protesty kvůli obavám z demografické převahy, které přerostly v první nepřiměřené násilnosti. (Čejka, 2013, str. 41)

---

¹ Jedná se o označení mezinárodního poručení území nebo kolonií poražených velmocí.

² Na Blízkém Východě bylo během poválečného uspořádání rozděleno území Osmanského impéria, které se zde až do prohry v 1. světové válce po několik staletí rozpínalo, na tři mandátní území, Sýrie, Irák a Palestina.

³ Muftí je vysoký islámský duchovní, vykládající islámské právo šarí'a.

V důsledku zhoršujícího se napětí mezi Židy a Araby od roku 1920 byla v roce 1922 vydána tehdejším ministrem kolonií, Winstonem Churchillem, tzv. *Bílá kniha*, která se i přes připomenutí tezí *Balfourovy deklarace* distancovala od další podpory židovské expanze. Vzniknuvší rozkol nejen mezi Židy samotnými vyvrcholil v létě 1929 masakrem židovského shromáždění v Hebronu arabskými extrémisty, jehož výsledkem byly stovky mrtvých a raněných. Vlivem pokračujících vln alíjí⁴ a střetů došlo v roce 1936 v povstání Arabů, které dirigoval sám Velký muftí ve snaze o vyhnání Židů i Britů z Palestiny a obnovení zapomenutých poměrů. Konflikt si vyžádal nutnost britského zásahu, který byl následován v roce 1936 sepsáním zprávy Peelovy vyšetřovací komise o vytvoření pobřežního židovského státu a v roce 1939 vydáním další *Bílé knihy*, slibující nezávislost Palestiny. Po zahájení 2. světové války došlo ze strany židovské populace, bojující v palestinských brigádách na straně spojenců proti Německu a Itálii, k dalšímu tlaku na vyhlášení židovského státu, které nebylo vyslyšeno, což vedlo ke vzniku ozbrojených židovských složek, např. Hagana, Lechi a Irgun Zvei Leumi⁵, které zahájily útoky proti mandátní správě. (Brož, 2005, str. 14 - 18)

Během let války narůstal v Palestině nejen u Arabů, ale i u Židů ve vlnách protibritské nevole radikalismus zmíněných ozbrojených skupin. Jednotky Lechi a Irgun, které vznikly kvůli mocenským bojům odtržením od početných jednotek domobrany Hagana, podnikaly teroristické útoky proti Britům až do rozpadu britského mandátu. Vůdce Menachem Begin po rozpadu svých jednotek Irgun, které stály za vraždou dohlízejícího komisaře OSN, založil v červnu 1948 hnutí Cherut, které se později integrovalo do izraelské pravicové strany Likud⁶. Situace v Palestině se na přelomu let 1946 a 1947 kvůli nekompromisní restriktivní britské politice, která blokovala návrhy na přijetí statisíců židovských uprchlíků z Evropy, neustále vyostřovala a v únoru 1947 vyvrcholila předáním „palestinské otázky“ britským ministrem zahraničí Bevinem do rukou Organizace spojených národů. (Pojar, 2009, str. 49 - 50)

---

⁴ Jedná se o název pro židovskou imigraci do Palestiny, posléze po roce 1948 do státu Izrael.

⁵ V těchto složkách působili i pozdější izraelští premiéři, Ariel Šaron a Menachem Begin.

⁶ Politická aliance pravicových a liberálních stran vznikla v roce 1973 a od roku 1977 opakovaně porazila levicové vlády ve volbách do Knesetu, izraelského parlamentu, v čele mimo jiné s Arielem Šaronem.

V květnu 1947 se konalo zasedání Valného shromáždění OSN, které vyslechlo stanoviska jak arabských zástupců, kteří se cítili ohroženi vývojem židovské imigrace po ukončení světové války proti Adolfu Hitlerovi, tak i těch židovských, kteří zdůraznili jejich roli spojenců ve válce, kteří si zaslouží rovnoprávné místo ve společenství. Na základě výpovědí byl zřízen *Zvláštní výbor pro Palestinu* (UNSCOP⁷), který se zabýval otázkou námořní kontroly židovského přistěhovalectví. V červenci téhož roku před výborem promluvil David Ben Gurion⁸ o identitě židovské populace, která nikdy v historii nebyla zlomena ani opakovaným útlakem jinými, mnohem většími mocnostmi a říšemi, a i přes pokračující násilnosti vyjádřil vděk britským snahám o znovunabytí židovské domoviny. Po posledním srpnovém zasedání výboru bylo 1. září 1947 navrženo vytvoření dvou nezávislých států s odděleným Jeruzalémem pod mezinárodním dohledem. Tento návrh byl arabskými zástupci opakovaně odmítnut a dovedl tím tak židovskou delegaci ke zjištění, že za každý kousek židovského státu bude nutné bojovat. O tomto stanovisku ubránit veškeré osady a hájit teze sionismu Ben Gurion správil vůdce domobrany a v očekávání přichozího konfliktu vyjednal za pomoci Goldy Meirové prvního „neutrálního spojence“, zajordánského krále Abdulláha⁹, jehož Británií cvičená Arabská legie představovala největší vojenskou sílu na Blízkém východě. (Gilbert, 2002, str. 152 - 159)

4.2 Rezoluce OSN a vznik státu Izrael

Rezoluce Valného shromáždění OSN č. 181 na základě návrhu UNSCOP byla většinou odhlasována 29. listopadu 1947 a dala tak dlouholetým židovským snahám mezinárodní legitimitu. Arabové toto rozhodnutí označili za nepřipustné a zahájili pod vedením jeruzalémského muftího s podporou Egypta válečné přípravy tzv. arabské osvobozené armády, jejíž neschopnost koordinace v budoucnu přispívala k množství fatálních zvrátů v průběhu celého konfliktu. Přesto však představovala se zahraničními arabskými oddíly pro židovské jednotky hrozbu při získávání kontroly nad rezolucí vymezeným územím a zásobovacími trasami. (Čejka, 2013, str. 68 - 69)

---

⁷ Jde o zkratku anglického názvu United Nations Special Committee on Palestine.

⁸ D. B. Gurion byl jedním z velitelů domobrany Hagana, později zakladatelem státních institucí a prvním premiérem Státu Izrael.

⁹ Král byl zastáncem palestinského míru, který byl ohrožován vlivem jeruzalémského muftího Al-Husajního v arabské společnosti.

Stát Izrael vznikl dne 14. května 1948 po přečtení *Prohlášení o nezávislosti* Davidem Ben Gurionem¹⁰ v Tel Avivu a byl okamžitě uznán mezinárodní diplomací, mezi prvními Spojenými státy, Sovětským svazem a Československem. Prohlášení zrušilo veškerá předchozí mandátní nařízení týkající se regulace přistěhovalectví a zahájilo první arabsko-izraelský konflikt, který měl do počátku roku 1949 za následek životy tisíců Židů a útěk statisíců Arabů přes hranice arabských sousedních států, kteří jsou do dnešních dní důvodem napětí na Blízkém východě. (Nálevka, 2000, str. 79)

4.3 Arabsko-izraelské války

4.3.1 První arabsko-izraelská válka (válka za nezávislost)

První konflikt byl zahájen překročením hranic stejného dne vzniknuvšího státu vojsky Egypta, Zajordánska, Sýrie, Libanonu, Iráku a Arabské osvobozené armády. Blokáde postupu arabských vojsk na izraelská města Tel Aviv, Jeruzalém, Nazaret a Haifu byla ztěžována nedostatkem výzbroje početně rostoucí domobrany Hagana, která zahájila vlastní, již plně zbraněmi vybavenou a mechanizovanou ofenzívu až v červenci 1948 po velkých územních ztrátách a prvním příměří vyjednaném americkou a britskou diplomacií v OSN. Izraelské jednotky znovu získaly většinu zásobovacích křižovatek a za podpory krále Abdulláha, který využil rozkolu v arabské koalici pro převzetí moci v arabských částech Palestiny¹¹ a vytvoření jordánského království, byla dobytá města obsazená Sýrií, Sinajský poloostrov zabraný Egyptem¹², uhájena existence Izraele a nastartován hospodářský rozmach¹³. (Nálevka, 2000, str. 79 - 81)

4.3.2 Suezská krize

V roce 1956 se stal prezidentem Egypta Gamal Abdel Násir, který byl kritikem Izraele a jeho vzniku za spolupráce Evropy. Ihned po svém vyhlášení zablokoval

---

¹⁰ David Ben Gurion se svou Dělnickou stranou Izraele Mapaj vyhrál první volby a stal se po vyhlášení prvním izraelským premiérem.

¹¹ Jeruzalém se tak stal městem rozděleným ostnatým drátem a betonovými zdmi.

¹² Po podepsání příměří byla Egyptu ponechána Gaza, která však nikdy nebyla začleněna a tamní palestínští Arabové se stali poválečnými běženci.

¹³ Hospodářský vývoj byl nastartován díky přísunu zahraničního kapitálu, např. v roce 1952 byl mezi SRN a Izraelem uzavřen Restitution Agreement, který přinesl Izraeli miliardy německých marek jako odškodnění za židovské majetky zabrané nacisty. (Pojar, 2009, str. 55 - 56)

strategicky významný izraelský přístav Ejlat a znárodnil Suezský průplav¹⁴, což mělo za následek vznik nespokojené aliance Velké Británie, Francie a Izraele, která v říjnu 1956 obsadila Sinaj, Gazu a zpřístupnila Akabský záliv pro izraelské lodi. Pod nátlakem USA a OSN¹⁵ se izraelská vojska z obsazených území stáhla a byla nahrazena mírovými jednotkami mise UNEF¹⁶, které dohlížely na přístupnost Ejlatu, kterým začala do středoziemních přístavů proudit ropa z Íránu. Následkem druhé arabsko-izraelské války tedy bylo pouze další vyostření blízkovýchodního napětí. (Čejka, 2013, str. 100 - 101)

4.3.3 Šestidenní válka

V druhé polovině 60. let Izrael znepokojovaly spojenecké aktivity sousedních arabských států, zejména pak vznik vojenské aliance Spojené arabské republiky Egypta a Sýrie v roce 1966 vedené egyptským prezidentem Násirem, který v roce 1967 znovu obsadil Akabskou úžinu a zařídil stažení jednotek OSN ze Sinaje. Na návštěvě Washingtonu byl izraelský ministr zahraničí Eban¹⁷ ujištěn o snahách USA i SSSR o vyjednání Násirovy zdrženlivosti. Po připojení Jordánska a Iráku k Násirově unii byl však třetí arabsko-izraelský konflikt na spadnutí. Izraelský preemptivní letecký útok na egyptské, syrské, jordánské i irácké základny byl úspěšně zahájen 5. června 1967 a podpořen útokem pěchoty na třech frontách. Za několik hodin byla zničena většina arabského letectva a za necelý týden poté obsazeno území Západního břehu, Sinajského poloostrova¹⁸ a Golanských výšin, mnohonásobně převyšující původní rozlohu Izraele¹⁹. Konflikt znamenal politický, vojenský i demografický šok pro celý blízkovýchodní region, který zahájil dodnes trvající územní spory s uprchlími Palestinci²⁰. (Brož, 2005, str. 188 - 215)

---

¹⁴ Znárodnění mělo Egyptu díky vysokým ziskům zajistit nezávislost na zahraničních financích.

¹⁵ USA i OSN se ocitly pod nátlakem SSSR, který vyzýval k zahájení společného útoku proti agresorům, což bylo pro amerického prezidenta Eisenhowera vzhledem k napětí Studené války nepřipustné.

¹⁶ Jde o zkratku anglického názvu United Nations Emergency Force.

¹⁷ Eban byl ministrem z nové Vlády národní jednoty, jejíž schůze 4. června 1967 schválila útok na arabskou alianci navržený ministrem obrany Moše Dajanem a náčelníkem štábu Jicchakem Rabinem. (Čejka, 2013, str. 113)

¹⁸ O rychlý postup izraelských brigád na Sinaji se zasadil právě generál Ariel Šaron.

¹⁹ Dobytí Východního Jeruzaléma s židovskými posvátnými místy vzbudilo vlny hrdého nacionalismu, který vyústil ve velkou přistěhovaleckou vlnu na nově obsazená území.

²⁰ Došlo ke vzniku militantních organizací, 1964 OOP - Organizace pro osvobození Palestiny (od 1969 v čele s Jásirem Arafatem, 1965 integrován Fatah a 1968 LFOP - Lidová fronta pro osvobození Palestiny).

Pozadí studené války v letech mezi arabsko-izraelskými konflikty mělo významný vliv na vývoj situace na obou stranách. Tak jako Izrael velmi aktivně udržoval dobré diplomatické a obchodní vztahy s USA, tak Egypt čerpal z příznivých vztahů se SSSR, díky jehož spolupráci se z fatálního výsledku Šestidenní války brzy „regeneroval“ ke startu dalšího konfliktu s Izraelem, kterým byla do roku 1970 tzv. *opotřebovavací válka*, dlouholetá série provokativních útoků na Sinajském poloostrově. Izrael odrážel útoky a vyjednával za podpory USA o řešení konfliktu s opatrností a obavou z otevřeného konfliktu se SSSR. K uzavření příměří došlo až po změnách na politických špičkách obou zemí.²¹ (Čejka, 2013, str. 139 - 141)

4.3.4 Jomkipurská válka

Pro kontrolu hranic dobytých v Šestidenní válce byla podél celého Suezu Izraelem zřízena tzv. *Bar Levova linie*, kde byly odráženy i útoky v průběhu opotřebovavací války. Tato linie byla dne 6. října 1973, v den židovského svátku smíření Jom Kipur, překročena odvetným tažením poraženého egyptského vojska, doprovázena útokem Sýrie na Golanských výšinách. Izrael tímto podceněným překvapením utrpěl v prvních dnech značné ztráty, jež vedly až k uvažování jaderného protiútoku²², který byl odvolán premiérkou Meirovou po zahájení úspěšné izraelské protiofenzivy. Na severu ustupující syrské síly otevřely Izraeli cestu k Damašku a na jihu generál Ariel Šaron po tankové bitvě na Sinaji pokračoval přes Suez až ke Káhiře. Naprosté eliminaci egyptského vojska zabránilo pouze politické angažmá USA a OSN na žádost egyptského prezidenta Sadata a SSSR, který očekával egyptské vítězství a hrozil vměšováním. Rezoluce OSN č. 338²³ byla vydána 22. října a znamenala kvůli odstoupení dobytého Sinaje zpět ve prospěch Egypta otřes pro izraelskou vládu.²⁴

---

²¹ Prezidenta Násira nahradil prozápadně orientovaný Anwar Sadat a za Lévyho Eškola na post premiéra Izraele nastoupila Golda Meirová, která byla následně vystřídána premiérem Menachemem Beginem z první pravicové vlády strany Likud, jejíž prioritou se stala palestinská otázka v čele s Jásirem Arafatem.

²² Plánování operace Jericho s nasazením „zbraní posledního soudu“ vedlo k vyšetřování CIA, které Izrael dovedlo v roce 1974 ke zveřejnění informace o jaderném arzenálu vlastní výroby.

²³ Rezoluce vyzývala k ukončení bojů do 12 hodin od vydání, k uplatnění předchozí rezoluce č. 242 z roku 1967 a k zahájení mírových jednání, které se následně konaly v Ženevě. (Jewish Virtual Library, 2014)

²⁴ Premiérka Golda Meirová rezignovala kvůli kritice nepřipravenosti na válku a ministr obrany Moše Dajan odstoupil kvůli nesouhlasu s rezolucí, která donutila vzdát se Izraelem dobytých území.

V roce 1974 byly v Ženevě podepsány zprostředkované dohody o odpoutání mezi Izraelem, Sýrií a Egyptem. (Nálevka, 2000, str. 88 - 90)

4.4 Vývoj od 80. let

Za celé čtvrtstoletí arabsko-izraelského konfliktu se Izraeli po vítězstvích, ačkoliv ztráty vojáků i techniky sahaly jako i na arabské straně do tisíců, podařilo upevnit svou pozici v regionu a nabýt rozsáhlá území. Vojenští generálové se stali národními ikonami a osobnostmi politických stran²⁵, a celou izraelskou veřejností proběhly vlny nacionalismu a vítězného uspokojení. Novým izraelským premiérem se po Jicchaku Rabinovi, který byl signatářem *Ženevských dohod*, stal v roce 1977 Menachem Begin, který v americkém Camp Davidu za účasti prezidenta Cartera podepsal finální příměří s prezidentem Sadatem a zahájil s Egyptem diplomatickou i ekonomickou spolupráci. Poslední problematikou arabsko-izraelských vztahů tedy zůstala absence státu pro miliony Palestinců v čele s Jásirem Arafátem a Organizací pro osvobození Palestiny, která byla sice oslabena izraelskou operací v Libanonu²⁶ v roce 1982, vypuknutím 1. intifády²⁷ v roce 1987, vedené proti Izraeli Hamásem a OOP, však došlo k výraznému posílení palestinské národní identity a ke vzrůstu globálního mediálního zájmu²⁸ o palestinskou otázku. (Čejka, 2013, str. 169 - 173). Proto nic nebránilo otevření rozhovorů, jejichž následkem byly v letech 1993 - 1994 v norském Oslu podepsány mírové dohody, které ustanovily vznik palestinské samosprávy. Dohoda však byla zkritizována jak palestinskými hnutími Hizballáh a Hamás, tak izraelskými politickými stranami a Jicchak Rabin byl za její podpis v roce 1995 zavražděn. Následující vlády premiérů Šimona Perese, Benjamina Netanjahu i Ehuda Baraka se nadále snažily o smírné vyřešení palestinské územní problematiky, které se setkávalo s nesouhlasem Izraelců i s agresí palestinských teroristických organizací. (Brož, 2005, str. 338 - 346)

---

²⁵ Jedním z příkladů může být význam Ariela Šarona v čele Likudu v Knesetu.

²⁶ Operací, jakožto jednou z nejkontroverznějších událostí Šaronova vojenského působení, se bude text blíže zabývat v dalších částech, zaměřených přímo na roli Ariela Šarona v blízkovýchodním konfliktu.

²⁷ Arabsky „lidové povstání“ v pásmu Gazy, nejčastěji šlo o neozbrojené demonstrace.

²⁸ Image Izraele byla poškozena kvůli brutálním zásahům vojáků, kteří nebyli cvičeni k uklidňování demonstrací, což mělo za následek vysoký počet palestinských obětí.

Hledání mírových řešení vztahů s Palestinci bylo nadále hlavním cílem dalších vlád, i té, od roku 2001 v čele s Arielem Šaronem, jehož životu, politice a přístupům se bude text nadále věnovat.

5 Ariel Šaron

Ariel Šaron, vlastním jménem Ariel Scheinerman, se narodil 28. února 1928 na území dnešního Izraele, ve vesnici Kfar Malal u Tel Avivu, kde se jeho rodina začlenila do jišuvu²⁹ po příjezdu z Ruska. Zde si mladý Ariel dle tehdejšího mladistvého trendu vytvořil nové, hebrejské jméno Šaron, podle lokality, kde vznikala první židovská zemědělská družstva. Prakticky celý svůj život Ariel Šaron zasvětil kontroverznímu vývoji židovského státu, provázenému trvajícím konfliktem s arabskými „sousedy“. Patřil, s vrstevníky Jicchakem Rabinem či Šimonem Peresem, do přechodné generace, která následovala skupinu zakladatelů v čele s Benem Gurionem či Goldou Meirovou, a která předcházela moderní generaci, vzniknuvší již na území oficiálního izraelského státu. Jeho generace byla generací vojenskou, jelikož se účastnila všech konfliktů s Araby, neochotnými smířit se s židovskou ideou. Generací, která se zbraněmi v ruce budovala podle evropských průmyslových i sovětských kolektivistických myšlenek základy demokratického státu, spojujícího globální židovskou komunitu. (Rosenzweig, 2008, str. 5 - 8)

5.1 Počátky vojenské kariéry

Dříve než mladý Ariel Šaron nastoupil do aktivní vojenské služby, která s pauzami³⁰ trvala přes 25 let, vystudoval obor práv na jeruzalémské univerzitě, od 14 let již však byl členem dříve zmíněné židovské domobrany Hagana, ve které byl součástí operací ve válce za nezávislost v roce 1948. Po vzniku Izraele byl členem a později i velitelem jednotek Alexandroni, které svedly nejvýznamnější bitvy³¹ ve válce o nezávislost proti Arabům, kteří se, i když neúspěšně, snažili zlikvidovat nově

---

²⁹ Jde o termín pro židovské společenství, přichází na území Izraele po vzniku sionistického hnutí na přelomu 19. a 20. století.

³⁰ Jeho kontroverzním vojenským operacím, kvůli kterým byl opakovaně zproštěn armádních hodností, se text bude věnovat na dalších stranách.

³¹ V bitvě o Jeruzalém u pevnosti Latrún byl Ariel Šaron zraněn a stal se hrdinským vzorem jednotek, bitva o Latrún je některými autory řazena mezi jedny z největších izraelských bojových operací. (viz. Čejka, 2013, str. 89)

vzniknuvší stát hned na počátku. (Eretz, 2014) Z poválečných studií byl povolán zpět do služby a byl pověřen vybudováním elitního komanda 101, které vzniklo jako zvláštní oddíl IDF³², izraelských obranných sil, a které podnikalo brutální odvetné útoky za narůstající palestinskou teroristickou aktivitu. (Israel Ministry of Foreign Affairs, 2013)

5.1.1 Komando 101

V červenci 1953 byl Šaron na univerzitě navštíven plukovníkem Michaelem Šachamem právě při přípravách na zkoušku z historie, a citátem, že „jsou lidé, kteří dějiny studují, a pak ti, kdo je tvoří“, byl povolán jako vrchní důstojník do čela praporu napojeného přímo na generální štáb, jež byl pověřen odvetnou akcí za výpady palestinských ozbrojenců z jordánského území do pohraničí, kde byli vražděni členové stráže. Nový velitel dostal svolení vycvičit vlastní jednotku, jež sestavil z mužů, kteří se s ním zasloužili o zvrat ve válce o nezávislost. Během poměrně krátkého působení jednotky³³ v počtu několika málo desítek mužů bylo podniknuto množství útoků, které se mnohdy neobešly bez civilních obětí. I ty nejtvrďší zákroky však byly před často kriticky vystupujícím generálním štábem i veřejností hájeny samotným premiérem Benem Gurionem, který k Arielu Šaronovi choval přístup téměř otcovský. (Rosenzweig, 2008, str. 63 - 83) Bezpečnostní situace se na přelomu let 1953 / 1954 prudce zhoršovala kvůli zmíněným výpadům teroristických skupin v pohraničí, nejčastěji při hranici pásma Gazy a Jordánskem okupovaného Judska a Samaří, kde mezi lety 1951 - 1955 při útocích fidájínů³⁴ zahynulo až tisíc Izraelců. (Krupp, 2013, str. 39 - 40) Jedním z nich byl 13. října 1953 útok na osadu Tiryat Yehuda, kde byla při granátovém útoku jordánských fidájínů zabita matka se dvěma dětmi. Jako odpověď na tento počin o dva dny později podniklo komando pod Šaronovým vedením útok na jordánskou příhraniční vesničku Kibya. Většina vesnických obydlí byla zničena granáty a v nich zahynulo 69 skrývajících se obyvatel. Útok byl okamžitě odsouzen jak mezinárodní, tak domácí scénou, avšak přinesl zamýšlený klid do pohraničí. (Jewish Virtual Library, 2014)

---

³²Jde o zkratku anglického názvu Israel Defense Forces.

³³Jednotka byla hned v roce 1954 začleněna k výsadečským brigádám, za jeden z důvodů je považována i její brutalita a vznik kontroverzí při nasazování v boji proti fidájínským složkám.

³⁴Z arabského fidá'ij (bojovník, partyzán), jde o označení pro členy sebevražedných komand z palestinských utečeneckých táborů. (Čejka, 2013, str. 99)

Do prosince roku 1973, kdy vstoupil do politiky, se Ariel Šaron podílel jako generálmajor na bojích ve všech dalších arabsko-izraelských válkách. V roce 1956 byl po vypuknutí Suezské krize velitelem parašutistických divizí, které pronikly hluboko na Sinajský poloostrov za záda egyptských jednotek. V roce 1964 byl za zásluhy při Sinajském tažení jmenován velitelem Severních divizí IDF a v roce 1967 se 138. záložní divizí podnikl během Šestidenní války útok na hlavní egyptská opevnění, přičemž tamní jednotky vytlačil ze Sinaje. Noční operace pozemních jednotek i parašutistů se zapsala do historických knih jako jedna ze strategicky nejdokonaleji provedených bitev. Od roku 1969 se stal i velitelem Jižních divizí IDF, kterým velel na Suezské frontě během opotřebovací války s Egyptem. (Likud, National Liberal Party, 2003)

5.1.2 Válka proti terorismu OOP

Stále jako velitel Jižní divize IDF v roce 1971 Ariel Šaron poté, co přispěl k ukončení dvou válek, zahájil operaci v pásmu Gazy, která měla za úkol zlikvidovat tamní teroristickou síť OOP³⁵. K operaci se Izrael uchýlil po rozpoutání občanské války v sousedním Libanonu³⁶, jejíž příčinou byl přesun složek OOP ze Západního břehu, které podnikaly bombové útoky proti Izraeli. (Loyola, National Review Online, 2014) Poslední záminkou byl 2. ledna 1971 útok palestinských radikálů na anglickou rodinu Arroyových v Gaze, do jejichž parkujícího vozu palestinský terorista vhodil ruční granát.³⁷ Tehdejší izraelský ministr obrany Moše Dajan ihned po incidentu vydal pokyn k zahájení půl roku trvající operace, jejímž výsledkem bylo přes 700 mrtvých palestinských radikálů a pokles počtu útoků za měsíc z 34 v červnu 1971 na pouze 1 v prosinci 1971. (Ariel Sharon Life Story, 2008) Operace byla úspěšně provedena a za minimálního počtu civilních obětí nastolila v pásmu Gazy poklid. (Likud, National Liberal Party, 2003)

---

³⁵ *Organizace pro osvobození Palestiny*, založená v květnu 1964, je největší exilová palestinská organizace, zaštiťující další palestinské frakce (Fatah od 1965), 1. předsedou OOP byl Ahmad Šuqajrí, známý projevem o „vyhnání Židů do moře“, od 1969 v čele Jásir Arafat. (viz. Čejka, 2013, str. 102 - 104)

³⁶ Po operaci na vymýcení OOP v Gaze v roce 1971 byla podniknuta za stejným účelem intervence i do Libanonu v roce 1982, která bude předmětem dalších kapitol práce.

³⁷ Obě malé děti byly na místě mrtvé a jejich matka byla vážně zraněna. Útok na rodinu, která se do „země zaslíbené“ nedávno přistěhovala, šokoval izraelskou veřejnost. (TIME, 1971)

V roce 1973 Ariel Šaron ukončil svoje působení v IDF a vrátil se na svou farmu v poušti Negev, kde vznikla myšlenka na založení nové politické strany Likud. Pouze 3 měsíce poté ale vypukla Jomkipurská válka a Šaron byl povolán zpět do čela 134. divize, která i přes vysoký počet obětí v jejich řadách překročila Suezský kanál po bitvě, která rozhodla o výsledku války a vedla k zahájení mírových jednání s Egyptem. (Likud, National Liberal Party, 2003)

Izraelský reportér, publikující z terénu, který provázel Ariela Šarona jak v Šestidenní válce v roce 1956 s jeho parašutistickými oddíly při dobývání průsmyku Mitla, tak v roce 1973 jeho jižní divizi v Jomkipurské válce, zdůrazňuje jeho působení na finální výsledek zmíněných konfliktů, hlavně v roce 1973, kdy se svojí mnohonásobně méně početnou divizí zabrzdil postup egyptských vojsk na úkor stovek mrtvých a zraněných. Šaronův význam spatřuje právě v jeho tendencích neuposlechnout příkazy, vydané nezkušeným zpolitizovaným vedením, které vedly k tomu, že se tyto válečné operace zapsaly do vojenských dějin. Hovoří o pomyslném „živém mostě“ z těl a ocelových myslí vojáků Šaronových divizí, který Izraeli vyhrál Jomkipurskou válku a tím dost možná určil všechnen další vývoj dějin židovského státu. (Dan, 2009, str. 9 - 11)

5.2 Vznik strany Likud

Pravicová strana Likud, neboli „Jednota“ byla založena v roce 1973 jako seskupení několika pravicových a liberálních stran (Cherut, Strana práce, aj.) před volbami do osmého Knesetu. Předsedou strany se stal Menachem Begin, dosavadní vedoucí radikálně pravicové strany Cherut³⁸. Strana shledává svými základními principy udržování sociální rovnosti, volné tržní ekonomiky, ochrana židovských tradic a hodnot dle učení Vladimíra Žabotinského³⁹. V roce 1977 ve volbách strana Likud přerušila téměř tři dekády trvající nadvládu levice a z pravicového radikála Menachema Begin se stal premiér. (Čejka, 2013, str. 140 - 141) Ariel Šaron působil ve vládě strany Likud do roku 2005. (Likud, National Liberal Party, 2003)

---

³⁸ Hebrejsky „Svoboda“, jde o liberální pravicovou stranu, založenou členy dřívější židovské domobrany Irgun, byla hlavní opozicí v rámci prvního až pátého Knesetu. (Kneset, Herut Movement, 2014)

³⁹ Byl to sionistický aktivista ruského původu, účastník sionistických kongresů a pokračovatel myšlenek Theodora Herzla, angažovaný od roku 1920 v židovské domobraně Hagana a později jako velitel židovské národní organizace Irgun. (Jewish Virtual Library, Ze'ev Jabotinsky, 2008)

5.3 Počátky působení v Knessetu

Po ukončení Jomkipurské války byl Ariel Šaron poprvé zvolen v parlamentních volbách do tehdy osmého Knessetu v prosinci 1973 a byl členem 16. vlády, zformované v březnu 1974 tehdejší premiérkou Goldou Meirovou, která však o několik dní později rezignovala kvůli nespokojenosti veřejnosti s pomalou reakcí její vlády při vypuknutí Jomkipurské války a jejíž vláda byla nahrazena novou v červnu 1974, v čele s premiérem Jicchakem Rabinem. Ve vládě premiéra Rabina však po roce rezignoval a stal se do roku 1976 premiérovým bezpečnostním poradcem. Do Knessetu byl opětovně zvolen v roce 1977 poté, co se zasadil o spojení jím nové založené politické strany Šlomcijon se stranou Likud. (Israel Ministry of Foreign Affairs, 2013)

5.4 Ministr zemědělství

V nové a zároveň vůbec první pravicové vládě nového premiéra Menachema Beginy byl jmenován ministrem zemědělství, s prioritní snahou o zlepšení vztahů s Egyptem, kterou se snažil do ukončení mandátu v roce 1981 plnit na základě mírových dohod z Camp Davidu z roku 1979, které byly podepsány premiérem Beginem a egyptským prezidentem Sadatem pod dohledem amerického prezidenta Cartera. Svůj mandát na resortu zemědělství popisuje jako téměř jako koníček, neboť byl odjakživa sám farmářem na své usedlosti v Negevské poušti. Zahájil styky s egyptskou vládou a otevřel jižní hranice a přístavy Izraele pro možnost využití Egyptem ve snaze utužovat hospodářskou, ekonomickou i politickou spolupráci pro zajištění možnosti dlouhodobého mírové soužití s jižním arabským sousedem. (Deeb, 2003, str. 22)

Na postu ministra zemědělství (a později i obrany) Šaron zahájil realizaci rozsáhlého plánu osidlování Judeje a Samaří na Západním břehu⁴⁰, hraničních oblastí pásma Gazy, pouště Negev a Golanských výšin. Od roku 1977 tak bylo v rámci programu během 7 let založeno přes 200 nových osad a armádních Nahal⁴¹ komunit,

---

⁴⁰ Osidlovací kampaň jen na Západním břehu svým rozsahem zapříčinila až ztrojnásobení tamní židovské populace. (viz. Sachar, 1999, str. 674)

⁴¹ Brigády Nahal byly založeny v roce 1948, kombinovaly povinnost vojenské služby a nutnost zakládání zemědělských komunit (kibuců) pro hospodářský a územní růst Izraele, brigády tvořily zálohy izraelských sil. (Israel Defence Forces, 2014)

kteře se staly izraelským národním strategickým zájmem, obranným konceptem a ohniskem jednání s Palestinou. (Likud, National Liberal Party, 2003) Každodenní nejisté osudy obyvatel některých osad⁴² v pohraničí pásma Gazy, které jsou již kompletně obývány pouze civilisty, nikoliv vojáky, jsou proto dodnes a neustále smutným obrazem důsledků konfliktu mezi palestinskými radikály a Izraelem, který nedochází řešení.

5.5 Ministr obrany

Po volbách v létě 1981 byl po opětovném vítězství strany Likud zvolen Ariel Šaron ministrem obrany a ihned zahájil sérii navazovacích diplomatických vyjednávání, která byla přerušena sérií arabsko-izraelských válek např. s mnohými státy Afriky. V listopadu 1981 bylo také podepsáno první *Memorandum o porozumění a strategické spolupráci* s USA a rozšířena strategická partnerství s dalšími státy. Za jeden z nejvýznamnějších a zároveň nejkontroverznějších mezníků života Ariela Šarona je však považována izraelská intervence do Libanonu s krycím názvem „Mír pro Galileu“ v roce 1982. Účelem intervence bylo, tak jako před deseti lety v pásmu Gazy, zlikvidovat teroristickou strukturu OOP a vyhnat ji z hlavního města Bejrútu⁴³. (Eretz, 2014)

Válka však po podepsaném příměří z července 1981 nemohla začít bez záminky, protože by Izrael opětovně označila za agresora a připravila ho o obnovené spojení s USA, které slovy ministra zahraničí Alexandra Haiga souhlasilo s útokem na OOP pouze v případě porušení příměří. Přípravy na válku však probíhaly i v Libanonu, protože o všech Šaronových plánech a setkáních informoval tisk. Dne 3. června 1982, právě v den, kdy se chystal Jásir Arafát vydat prohlášení o nutnosti dodržení příměří s Izraelem, však byl v Londýně teroristickou skupinou PNOH (*Palestinským národním*

---

⁴² Např. kibuc Nahal Oz v pohraničí Gazy je jednou z osad, denně vystavenou ostřelování raketami palestinského hnutí Hamás. (Kershner, The New York Times, 2014)

⁴³ Již před Šaronovým jmenováním byly zahájeny operace proti OOP v Libanonu, 16. 7. 1981 byla v Bejrútu vybombardována hustě osídlená čtvrť Fakahani, kde byla mimo centrály OOP i Arabská univerzita, výsledkem „černého pátku“ bylo přes 200 mrtvých a 600 zraněných, převážně libanonských studentů, sérii odvetných bombardování na obou stranách zastavila až OSN a vůbec 1. podepsané příměří mezi Izraelem a OOP. (viz. Kapeliouk, 2008, str. 178 - 179)

osvobozeneckým hnutím Abú Nidala⁴⁴) zastřelen izraelský velvyslanec Šlomo Argov, čímž byl izraelský útok na Libanon oficiálně „posvěcen“. (Kapeljouk, 2008, str. 183)

5.5.1 Mír pro Galileu

Operace „Mír pro Galileu“ byla zahájena dne 6. června 1982, kdy 80 000 vojáků generála Ejtana postoupilo do Libanonu ve 40 kilometřů dlouhém pásu, kde se nacházelo hlavní dělostřelectvo OOP. Vojsko se střetlo s mnohem méně početnou syrskou armádou prezidenta Háfize Asada, během necelého týdne však byla většina syrské armády i techniky zničena a celé libanonské území na jih od Bejrútu bylo obsazeno a „očištěno“ od základen OOP. Podpurné izraelské bombardování si však vyžádalo několik tisíc palestinských vojenských i civilních obětí, což vzbudilo vlny kritiky jak v zahraničí, tak v Izraeli⁴⁵. (Sachar, 1999, str. 678 - 681)

Během postupu před Bejrút se izraelské vojsko setkala se spojencem, falangisty v čele s maronitským⁴⁶ velitelem z východu Libanonu, Bašírem Džamáílem, který byl kandidátem v nadcházejících prezidentských volbách, které OOP ohrožovala. Pod krycím názvem „Operace Velké cedry“ měla proběhnout společná invaze do Bejrútu za účelem odstranit poslední zbytky struktury OOP, Džamáíl však kvůli strachu z volebního neúspěchu účast falangistů odmítl. Jelikož Šaron odmítl v Bejrútu opakovat scénář ze Stalingradu za 2. světové války, nařídil intenzivní ostřelování a bombardování města, které trvalo celé dva měsíce a bylo ukončeno až na konci srpna 1982 díky kritickému nátlaku mezinárodní politické sféry⁴⁷ a plánu amerického vyjednavče Philipa Habiba, na základě kterého byl zahájen odsun bojovníků OOP do exilu. Šaronův útok na Libanon, který měl za následek fatální devastaci Bejrútu a vyžádal si během tří

---

⁴⁴ Vůdce organizace Abú Nidal byl před nástupem Usámy bin Ládina označován za „kmotra teroristů“ a byl v roce 2002 zlikvidován údajně na pokyn samotného Saddáma Husajna, odnož PNOH, zvaná „Černé září“ stála za masakrem izraelských atletů v Mnichově v roce 1972. (Čejka, 2013, str. 109 - 111)

⁴⁵ Prezident Reagan v obavě ze sovětské intervence varoval premiéra Begina, že izraelská operace překračuje území dělostřelecké linie OOP, mezitím se i v izraelských městech konaly desetitisícové protesty odsuzující Šaronovo a Ejtanovo libanonské tažení (Krupp, 1999, str. 159), i přesto, že na počátku války se až 93% Izraelců vyjádřilo pro intervenci (Sachar, 1999, str. 685).

⁴⁶ Maronité jsou největší křesťanskou komunitou v Libanonu, tvořící přibližně 20% populace, jedná se převážně o politickou elitu, např. rodina Džamáílů. (BBC NEWS, 2007)

⁴⁷ Vláda Husního Mubaraka v Egyptě odmítla jakékoliv další, leč velmi nedávno obnovené rozhovory.

měsíců téměř 700 izraelských a 18 000 libanonských životů, byl ukončen. (Čejka, 2013, str. 157 - 158)

5.5.2 Sabra a Šatíla

Bašír Džamáíl byl přes všechny obavy a možná i díky zdrženlivosti při obléhání Bejrútu zvolen 23. srpna 1982 prezidentem. Datum podpisu mírových smluv s Izraelem tak bylo již naplánováno, Džamáíl se jich však nakonec bohužel nezúčastnil. Po třech týdnech v prezidentském úřadu byl 14. září zavražděn. Jako reakce byl izraelskými a Džamáílovými falangistickými jednotkami znovu obklíčen Bejrút pod záminkou vyhnat z města poslední přebývajících zbytky palestinského odporu a provést finální čistku OOP, ke které dal Ariel Šaron pomstychtivým falangistům pokyn. (Sachar, 1999, str. 687)

V podvečer 16. září 1982 vtrhly jednotky falangistů do palestinských táborů Sabry a Šatíly na předměstí Bejrútu a během několika desítek hodin vyvraždily stovky až tisíce⁴⁸ uprchlíků. Zprávy o masakru obletěly svět a byly okamžitě odsouzeny jak izraelskou, tak globální veřejností⁴⁹ kvůli počtu obětí a profesionální brutalitě, se kterou falangisté za dohledu izraelských jednotek procházeli tábory a likvidovali muže, ženy i děti kulkami i mačetami potichu, aby na sebe neupozornili. (Kimmerling, 2003, str. 94)

Ariel Šaron byl v předvečer masakru informován velitelem Ejtanem, že falangistické jednotky byly na jeho příkaz instruovány k „vyhnání“ ozbrojenců OOP z táborů, později tu noc už mu však byla pouze doručena zpráva, že to falangisté „přehnali“. Hned další den již světový tisk informoval o popravách v libanonských táborech a Šaronovo jméno bylo událostí navždy poznamenáno⁵⁰ a označeno tituly „válečného zločince, kata a řezníka v čele brutální koloniální moci“, ač on sám nikdy zodpovědnost za masakr nepřevzal. Izraelská společnost byla masakrem rozdělena na

---

⁴⁸ Údaje se liší dle zdrojů, Sachar (1999, str. 687) uvádí až 2300 obětí, Krupp (2013, str. 114) hovoří o stovkách, Čejka (2013, str. 159) zmiňuje dle Kahanovy komise, která masakr vyšetřovala, až 800 mrtvých, připouští ale více zdrojů, které hovoří až o 3500 obětí, Kimmerling (2003, str. 94) zaznamenává údaje palestinského Rudého půlměsíce, který uvádí 2000 mrtvých a údaje libanonské vlády, která uvedla 1200 obětí, periodikum The Independent uvádí 1700 mrtvých. (Fisk, The Independent, 2012).

⁴⁹ V Tel Avivu proběhla pod názvem Šalom Achšav (okamžitý mír) největší demonstrace v dějinách Izraele, které se zúčastnilo až 400 000 lidí, což je desetina izraelské populace. (Krupp, 1999, str. 160)

⁵⁰ V roce 2001 belgická justice získala pravomoc k trestání světových válečných zločinů a zločinů proti lidskosti a zahájila proces se Šaronem, který se stal premiérem. Po vlně kritiky z USA a Izraele musela Belgie pravomoc upravit tak, aby se nevztahovala na hlavy států a premiéry. (Rosenzweig, 2008, str. 219)

tábory levicových odpůrců a stoupců. Generál Amir Drori, který s izraelskými jednotkami obsadil ony vyvražděné bejrútské osady, situaci charakterizoval slovy, že „Šaron je farmář, který podojil všechny krávy a pak nešťastně zakopl o vědro s mlékem“. (Rosenzweig, 2008, str. 213 - 219)

5.5.3 Kahanova komise

Vlivem vlny izraelského pobouření byla na konci září 1982 ustanovena vyšetřovací komise v čele se soudcem Jicchakem Kahanem, která měla na základě izraelských i libanonských výpovědí vynést soud nad premiérem Beginem, Arielem Šaronem a jeho armádními podřízenými, Rafaelem Ejtanem a Amirem Drorim. Zatímco Begin byl zproštěn obvinění, Šaron se svými veliteli byli obviněni z nedbalosti, která vedla k „přehlédnutí připravenosti falangistů páchat krutosti“. Premiéru Beginovi komise doporučila „uvážení vhodnosti uvolnění Šarona z funkce“⁵¹. Po zveřejnění zprávy Kahanovy komise byl Ariel Šaron v únoru 1983 odvolán z postu ministra obrany a zůstal v Beginově vládě jako ministr bez portfolia. (Krupp, 2013, str. 115 - 116) Během vyšetřování masakru se v marockém Fézu konal summit arabských států, na kterém byl schválen tzv. *Fahdův plán*, zmiňující vznik palestinského státu a stanovující podmínky pro garanci bezpečnosti na Blízkém východě. (Kapeliouk, 2008, str. 206)

5.6 Ministr průmyslu a obchodu, infrastruktury a výstavby

Po odvolání z postu ministra obrany Ariel Šaron vystřídal v několika vládách během let 1984 - 1990 množství různých funkcí na ministerských resortech a zasloužil se proto o velmi komplexní dohled nad vývojem izraelské politiky, a to nejen té mezinárodní z hlediska diplomatických vztahů, ale i co se týče vnitrostátní politiky, např. přílivu nových osadníků a vládních reakcí v podobě nové výstavby. Na postu ministra průmyslu a obchodu se zasloužil o podpis *Dohody o volném obchodu* s USA v roce 1985. (Eretz, 2014) Po zahájení první intifády⁵² v prosinci roku 1987 jsou výrazně zpřísněny bezpečnostní plány pro okupované oblasti i jejich příhraničí, což má

---

⁵¹ Celý text zprávy Kahanovy komise včetně všech verdiktů je dostupný na webových stránkách izraelského ministerstva zahraničí. (Israel Ministry of Foreign Affairs, 1983)

⁵² V pásmu Gazy byl 6. prosince 1987 zavražděn izraelský obchodník, následně izraelské nákladní auto zdemoluje dvě vozidla plná palestinských dělníků, což je spatřováno jako odplata. Hned poté byly zahájeny každodenní masivní palestinské demonstrace a výzvy teroristické organizace Hamás k boji proti izraelské okupaci, čímž byla zahájena první intifáda. (Čejka, 2011, str. 200 - 201)

za následek omezení přílivu nových izraelských osadníků, kteří se oblastem s koncentrací palestinských demonstrantů snaží vyhýbat. Ariel Šaron, v té době na postu ministra infrastruktury, v reakci na události zahajuje osidlovací kampaň⁵³ v lokalitách zasažených intifádou a příkladně kupuje dům v muslimské části Jeruzaléma. (Čejka, 2011, str. 201)

5.6.1 Osadnická politika

Od roku 1990 zastával Šaron funkci ministra výstavby a člena ministerského výboru pro přistěhovalectví. Následkem rozpadu Sovětského svazu a tím zvýšeného přílivu nových imigrantů byl zahájen rozsáhlý program výstavby a rekonstrukce nových osad a ubytovacích kapacit, které přispěly k integraci velkého počtu imigrantů. Celkem bylo v rámci tohoto, do té doby v Izraeli bezprecedentního projektu vystavěno a zrekonstruováno přes 160 tisíc nových bytových jednotek, které byly schopné pojmout nové imigranty i izraelské rodiny, které dosud v osadách trpěly nedostatkem kapacit. (Likud, National Liberal Party, 2003)

V důsledku událostí intifády, které eskalovaly agresí mezi Izraelem a Palestinci, a přesto zahájené výstavby nových osad po celém Izraeli, která další protesty podněcovala, zkritizoval americký ministr zahraničí James Baker vládu premiéra Jicchaka Šamira a pohrozil zastavením americko - izraelské spolupráce v případě, že výstavba osad nebude zastavena a nedojde k dialogu. Ariel Šaron však v projevu v dubnu 1991 americké podmínky odmítl⁵⁴. Měsíc poté, v květnu 1991 byla úspěšně provedena operace „Šalomoun“, v rámci které bylo do Izraele přesunuto asi 14 tisíc Židů z Etiopie. (Čejka, 2011, str. 212 - 218)

---

⁵³ V roce 1988 se jordánský král Husajn vzdal suverenity nad Západním břehem ve prospěch Palestinců, což Šaron veřejně zkritizoval, protože cílem jeho politiky byla pro možnost další výstavby snaha o odsun Palestinců právě do Jordánska, kde v té době tvořili až 60% populace. (Čejka, 2013, str. 177)

⁵⁴ Izraelský dialog s Palestinci byl znemožněn po vypuknutí války v Perském zálivu v lednu 1991, kdy se OOP přidala na stranu Iráku a Saddáma Husajna, který obsadil Kuvajt a ostřeloval (s hlasitou palestinskou podporou) Izrael raketami Scud. Přesto v rámci snahy o udržení diplomatických styků Izrael na žádost USA proti Iráku vojensky nezasáhl. (Pojar, 2009, str. 73) USA však Izraeli slíbila finanční odškodnění a dodala k obraně prvních několik kusů obranných baterií Patriot. (Sachar, 1999, str. 731)

5.7 Mírové procesy

Izraelsko - palestinské rozhovory, které ministr zahraničí bezpodmínečně vyžadoval, byly i přes protesty mnohých izraelských vládních představitelů, včetně „budovatele“ Šarona, pod mezinárodním dohledem zahájeny v Madridu v říjnu a ukončeny ve Washingtonu v prosinci 1991, vůbec poprvé po více než čtyřech dekadách za přítomnosti všech bojujících stran z Války o nezávislost. Prvních významnějších výsledků bylo dosaženo o rok později, v prosinci 1992⁵⁵ při jednáních v norském Oslu, kde byly dohodnuty podmínky izraelského stažení z Gazy a nastartování tamního hospodářství pomocí obdoby *Marshallova plánu*⁵⁶. (Gilbert, 2002, str. 534 - 546)

5.7.1 Oslo I

Finálně stvrzeny byly výsledky jednání v Oslu 13. září 1993 podpisem *Deklarace principů přechodné samosprávy* izraelským ministrem zahraničí Šimonem Peresem a Arafatovým pobočníkem Mahmúdem Abbásem, který následoval po prvním setkání premiéra Jicchaka Rabina a ministra Perese s Jásirem Arafatem pod záštitou Williama J. „Billa“ Clintona před Bílým domem. V signované deklaraci byly integrovány i tzv. *Dopisy o vzájemném uznání*⁵⁷, které si Arafat s premiérem Rabinem adresovali. Na základě deklarace byla 4. května 1994 ustanovena pětiletá Palestinská národní samospráva⁵⁸ v okolí města Jericho a na většině území pásma Gazy. (Čejka, 2013, str. 188 - 189) Ze samosprávné oblasti byla vyjmuta území židovských osad, která nadále spadala pod izraelskou jurisdikci i vojenskou ochranu, jež spočívala v kontrole příchozích do samosprávných enkláv pásma Gazy a Jericha. (Sachar, 1999, str. 747)

---

⁵⁵ Poté byly krátce přerušeny kvůli únosu a vraždě izraelského vojáka Hamásem při oslavách výročí intifády. Izrael odpověděl deportací 400 chycených členů Hamásu ze Západního břehu přes libanonskou hranici, za kterou si Izrael vysloužil (opět) tvrdou globální kritiku. (Sachar, 1999, st. 741)

⁵⁶ Původní Marshallův plán byl vypracován v USA na pomoc poválečné Evropě nastartovat hospodářskou obnovu.

⁵⁷ Arafat v dopise pro Rabina z počátku září 1993 uznává právo Izraele na mírovou existenci a odsuzuje terorismus, Rabin v dopise obratem potvrzuje OOP jako reprezentanta Palestinců. (Čejka, 2011, str. 230)

⁵⁸ Jednalo se o chytré a zdrženlivé izraelské uznání dočasné samosprávy na vymezeném území, nikoliv však o uznání práva na vlastní stát.

5.7.2 Oslo II

O rok později zaznamenala mírová jednání další pokrok, který vedl k dalšímu rozšíření území, tentokrát na Západním břehu, pod palestinskou samosprávou. Ve Washingtonu byla 28. září 1995 podepsána tzv. *Přechodná dohoda*, nazývaná také Oslo II⁵⁹. Oblast byla rozdělena na zóny A (plně pod palestinskou správou), B (pod palestinskou správou s bezpečnostním dohledem Izraele) a C (sporná území, např. Východní Jeruzalém, která zůstala plně pod židovskou kontrolou). Pokračování mírových procesů sice znamenalo pokrok v řešení arabsko-izraelského konfliktu, avšak vyvolalo i vlny masivních protestů, které vyvrcholily 4. listopadu 1995 zastřelením vyjednávacího premiéra Rabina. (Čejka, 2013, str. 194 - 196).

5.8 Ministr zahraničí

Od roku 1997 se Ariel Šaron v první vládě Benjamina Netanjahua, který nahradil Šimona Perese, přechodného premiéra po vraždě Jicchaka Rabina, stal ministrem zahraničí a pokračoval v uspořádání s palestinskou samosprávou⁶⁰. Mimo to nadále vykonával pozici ministra infrastruktury, ve které se nejvíce zasloužil o zahájení mezinárodního a mezinárodně pochváleného projektu odsolování vody, který měl vyřešit problém s možným budoucím nedostatkem vody pro narůstající populaci Izraele, Jordánska a palestinské správy. Původní plány uvažovaly startovní kapacitu zařízení na odsolování v Gaze na vyčištění 50 milionů kubických metrů vody, později až 800 milionů kubických metrů, čímž by byla pokryta spotřeba všech zmíněných tří entit. Projekt byl zahájen, avšak setkal se s problémem financování, které bylo většinou plánované ve spolupráci s Evropskou unií. Desalinační zařízení byla uvedena do provozu s malou kapacitou a setkala se s kritikou izraelských farmářů a hospodářů, kteří počítali s mnohem větší produktivitou. (Allan, 2000, str. 94 - 95)

5.8.1 Wye River

Účast v čele delegace premiéra Netanjahua v říjnu 1998 v USA při dalších vyjednáváních s palestinskou samosprávou a následné kritiky patřily

---

⁵⁹ Jednalo se o města Ramalláh, Betlém, Džanín, Tulkarem, Kalkílja, Nábulus a později i Hebron, ten však až samostatným *Hebronským protokolem* v lednu 1997 kvůli nedořešené otázce tamních osadníků.

⁶⁰ V mezičase se na území palestinské samosprávy konaly v lednu 1996 první parlamentní i prezidentské volby, které dle očekávání vyhrál Fatah a Jásir Arafat s více než 88% hlasů. (Čejka, 2013, str. 199)

k nejvýznamnějším mezníkům jeho působení na postu ministra zahraničí. Mírová jednání byla obnovena na nátlak amerického prezidenta Clintona a znamenala postoupení dalších až 13% území Palestinské autonomii na základě ministrem Šaronem zpracované rámcové dohody o dodržování principu reciprocity⁶¹ při plnění závazků z dohody této i předchozích. (Eretz, 2014) Podepsáním memoranda byl Palestincům také garantován „bezpečný průchod“ mezi Západním břehem a pásmem Gazy oplátkou za vymazání tezí o potřebě likvidace Izraele z Charty OOP. (Čejka, 2013, str. 205)

Na dalším jednání ve Washingtonu, které se konalo o pár měsíců později, v květnu 1998, pár dní před oslavami 50. výročí vzniku Státu Izrael, Šaron na adresu Palestinců uštěpačně prohlásil, že dle jeho názoru Palestinci poslušně podepisují mírové dohody s Izraelem jen proto, že jsou to jediné formálně uznané dokumenty o jejich existenci, které jim jsou k dispozici, kdežto Izrael má svá práva sepsaná již v Bibli. (Čejka, 2011, str. 261)

5.9 Druhá intifáda

Po prohře aférami opředěného premiéra Netanjahua a strany Likud ve volbách v roce 1999 se Ariel Šaron stal za nové vlády premiéra Ehuda Baraka ze Strany práce vůdcem opozice a předsedou strany Likud. Ehud Barak byl orientován k prohloubení mírových jednání s Palestinci a na Clintonem zprostředkovaných jednáních v Camp Davidu II v červenci 2000 nabídl až 80% území⁶², které však Arafat odmítl kvůli vyostřujícímu se napětí ohledně stávajících židovských osad na územích postoupených palestinské správě. (Čejka, 2013, str. 210)

Vyostřování napětí vyvrcholilo 28. září 2000 vypuknutím⁶³ druhé intifády jako reakce na výstup vůdce opozice Šarona na Chrámovou horu k mešitě Al-Aksá⁶⁴

---

⁶¹ To jinými slovy znamenalo, že Izrael se zavázal k dodržování podmínek úmluv jen v případě, že Palestinci je budou dodržovat také, na tomto principu vztahy mezi Izraelem a Palestinci fungují víceméně dodnes, protože jakákoliv akce z jedné strany ihned vyvolává reakci druhé strany.

⁶² Dosud představovaly (během všech předchozích jednání) postoupená území Palestincům asi 40% Izraelem zabraného území, což znamená, že zdvojnásobenou nabídkou se Barak velmi markantně odlišil od všech dosavadních premiérů, kteří na mírová jednání přistoupili.

⁶³ Zda byla intifáda skutečně vyvolána Šaronovým výstupem, nebo dopředu naplánována Jásirem Arafatem, se vedou spekulace (např. Hirshfeld, Eretz, 2012 odkazuje na prohlášení Arafatovy manželky Suhy pro dubajskou televizi, viz. The Middle East Media Research Institute, 2012).

v Jeruzalémě v doprovodu tisícičlenného policejního doprovodu, kde pronesl známou frázi „*Chrámová hora je v našich rukách*“, která byla použita i v létě 1967, kdy byly během Šestidenní války obsazeny zbylé části palestinských teritorií a zabrána i východní část Jeruzaléma. Vyvolané nepokoje jen v prvních měsících znamenaly smrt stovek Palestinců a vypálení 1 300 000 izraelských kulek. (Elmer, Al Jazeera, 2010) Nejednalo se již o pouhé demonstrace jako při první intifádě, ale o ozbrojený konflikt, který si během následujících let⁶⁵ a téměř 12 000 útoků vyžádal až 800 izraelských a téměř 2500 palestinských obětí.⁶⁶ Kontroverzním činem, proti kterému byl Šaron varován a kterého se premiéři Netanjahu i Barak obávali kvůli strachu z poklesu oblíbenosti veřejnosti, Šaron naopak svoji popularitu razantně zvýšil a ve volbách v roce 2001 ho, i přes dosavadní označování za kontroverzního nacionalistu a „řezníka z Bejrútu“, vynesla až na premiérský post. Jakékoliv další snahy o obnovení mírového procesu, ať už na základě *Mitchellovy zprávy*, která stanovila po vyšetření vzniku násilí nové podmínky vyjednávání v egyptském Šarm aš-Šajchu v roce 2000, nebo v Tabě v lednu 2001 byly naprosto bezvysledné. (Krupp, 2013, str. 163 - 166)

5.10 Premiérem poprvé

Nadcházející volby v únoru 2001 byly značně poznamenány vzniklým politickým napětím⁶⁷, které výrazně ovlivnilo ekonomické výsledky státu⁶⁸, a Ariel Šaron, kandidát strany Likud, v nich porazil stávajícího premiéra Baraka poměrem 62,5% ku 37,4%. (Pojar, 2009, str. 92) Mezi prvními gratulanty byl nový americký prezident George W. Bush, který podpořil další mírová jednání, avšak slíbil méně „útočný“ dohled než jeho předchůdce Clinton, i Jásir Arafat, který vyjádřil zájem o pokračování mírových rozhovorů, která Šaron přislíbil, avšak schůzku s Arafatem nejdříve odmítl. Byla

---

⁶⁴ Podle mešity, jež je třetím nejposvátnějším místem islámu, se druhá intifáda označuje také jako intifáda Al-Aksá. (Krupp, 2013, str. 163)

⁶⁵ O tom, kdy oficiálně skončila druhá intifáda, se vedou dohady, uvažováno je nejčastěji úmrtí Jásira Arafata v Paříži v roce 2004.

⁶⁶ Celosvětovou mediální pozornost upoutala vražda malého Palestince Muhammada al-Durraha, který byl údajně zastřelen při izraelské palbě a umřel v otcově náručí před kamerou francouzské televize. (BBC NEWS, 2000) Tato kauza však vyvolala kontroverzní reakce, některé z nich se snažily záběry zpochybnit (o pokračování kauzy píše např. Schwartz, Haaretz, 2007).

⁶⁷ Na základě událostí druhé intifády byla zaznamenána nejnižší volební účast v dějinách státu, celkem 62%, z arabských obyvatel se k urnám dostavilo pouhých 25%. (Krupp, 2013, str. 166)

⁶⁸ Na přelomu 21. století došlo k poklesu HDP, nárůstu nezaměstnanosti i poklesu zahraničních investic, a to více než o 60%. (Pojar, 2009, str. 93)

vytvořena vládní koalice levicových i pravicových stran, která právě svým pestrým složením představovala velké problémy v určování směru vlády v otázkách mírových jednání⁶⁹. V průběhu let 2001 a 2002 došlo k sériím závažných teroristických útoků proti izraelskému civilnímu obyvatelstvu⁷⁰, které vedly v březnu 2002 až k zahájení izraelské vojenské operace, při které byla obsazena všechna města palestinské samosprávy na Západním břehu, což znamenalo kolaps její rozvíjející se ekonomiky a infrastruktury. (Krupp, 2013, str. 167 - 171)

5.10.1 Vliv americké zahraniční politiky po událostech 11. září 2001

Útoky na budovy Světového obchodního centra v New Yorku znamenaly významné změny ve světovém politickém dění, které podtrhly důležitost demokracie ve světě a nutnost spolupráce celé globální společnosti, bez ohledu na kulturní či náboženské odlišnosti. Zaujmout stanovisko k otázce terorismu však na rozdíl od většiny jiných států nebylo pro Izrael ničím „novým“, protože se v té době potýkal s násilím vyvolaným druhou intifádou a narůstající mocí extrémistických palestinských hnutí. Útoky odsoudili představitelé jak devětadvacáté izraelské, tak palestinské vlády, avšak ti zmínili, že za jeden z důvodů útoků může být považována právě úzká spolupráce USA s Izraelem a politická i materiální podpora židovského státu. To bylo také jedním z důvodů, proč Izrael nebyl začleněn do protiteroristické americké koalice, ale pouze vyzván k tiché podpoře, podobně jako během války proti režimu Saddáma Husajna. Vláda národní jednoty⁷¹ posledního přímo zvoleného premiéra Ariela Šarona, známého jeho mnohdy radikálními postoji, situace vzniklé po útocích využila pro globální medializaci a zviditelnění palestinského teroru, kterým je Izrael dlouhodobě sužován, ústy samotného premiéra přirovnala Jásira Arafata k Usámovi bin Ládinovi, strůjci útoků a ihned po 11. září zesílila své protiteroristické operace na palestinských územích. USA tyto akce nadále podporovala již od dob zahájení kyvadlové diplomacie Henryho Kissingera, která dospěla k prvním mírovým dohodám mezi Izraelem a Palestinci vůbec a která dobyla USA roli jediné strategické síly na světě, jež je schopna

---

⁶⁹ Strana práce, jež se stala částí koalice, odmítla mírová jednání při teroristických okolnostech intifády, a postupně vedla koalici k rozpadu koncem roku 2002.

⁷⁰ Sebevražední atentátníci útočili v autobusech veřejné dopravy, pizériích i na diskotékách.

⁷¹ Jednalo se o velkou koalici vedenou pravicovým Likudem a levicovou Stranou práce.

Izrael ovlivnit, i když přesto často docházelo k neshodám a názorovým potyčkám. Jednou z nich byl např. projev čerstvě zvoleného prezidenta Bushe, ve kterém označil vznik palestinského státu za prioritní blízkovýchodní vizi USA. Ariel Šaron na tato slova reagoval varováním „Západu“, že Izrael se nenechá jinými státy obětovat, tak jako Československo po nástupu Adolfa Hitlera, pro zdánlivé vyřešení konfliktu. (Čejka, Nedorostková, 2002)

Americká zahraniční politika na Blízkém východě byla ovlivněna silnou izraelskou lobby⁷², která může být spatřována jako jeden z faktorů tohoto jedinečného partnerství, které trvá již od dob arabsko-izraelských válek ve formě finanční, vojenské i diplomatické podpory, protože na rozdíl od jiných zemí regionu Izrael neoplývá žádnými významnými „strategickými komoditami“. Obzvláště silně „proizraelsky“ byla zahraniční politika USA orientována za vlády George W. Bushe, který byl spojencem premiéra Ariela Šarona při realizaci projektů jeho expanzivní osadnické politiky a jejichž přístupy byly kritizovány jako jednostranné a mnohdy i nezákonné. Silná lobbistická aktivita, která za vlády George W. Bushe v americkém Kongresu působila, efektivně zahlazovala veškeré neshody, které mezi názorovými postoji izraelské a americké vlády panovaly. Situace byla „přátelsky“ uklidněna jak po nařčení prezidenta Bushe ze snahy o „obětování Izraele“, tak i po zahájení operace Obranný štít, kdy Bushova poradkyně pro národní bezpečnost, Condoleezza Riceová, vyzvala premiéra Šarona k bezodkladnému stažení ze znovu obsazeného Západního břehu. A tak během cesty amerického ministra zahraničí Colina Powella na Blízký východ, kde měl zahájit další mírová jednání, došlo k jednání Kongresu, po kterém mluvčí prezidenta Bushe prohlásil, že prezident věří, že premiér Šaron je mužem míru⁷³, který souhlasil se zastavením operace. K ničemu takovému ale nedošlo. Následně byly schváleny rezoluce pro další rozšíření americké politické i finanční podpory Izraele v boji proti režimu

---

⁷² K účelům „proizraelské“ lobby byl v roce 1990 založen Americko-izraelský výbor pro veřejné záležitosti AIPAC (American Israel Public Affairs Committee), který patří mezi nejvlivnější lobbistická uskupení ve Washingtonu. Jeho misí je „posilovat, chránit a rozšiřovat americko-izraelské vztahy pro zajištění americké a izraelské bezpečnosti“. (AIPAC, 2013)

⁷³ Jeden z bezpečnostních poradců prezidenta Bushe, Brent Scowcroft, dokonce v médiích prohlásil, že premiér Šaron má Bushe „omotaného kolem prstu“. (Kessler, The Washington Post, 2004)

Jásira Arafata, včetně výstavby separační bariéry. Vláda prezidenta Bushe s Arafatem až do jeho skonu v roce 2004 odmítla jednat⁷⁴. (Mearsheimer, Walt, 2006, str. 2 - 20)

5.10.2 Operace Obranný štít

Rozsáhlá operace IDF trvala od konce března 2002 a za dobu jednoho měsíce splnila svůj cíl, znovu obsadit všechna větší města na Západním břehu pod Palestinskou správou, např. Ramalláh, Betlém, Jenin, Nábulus, a vymýtit teroristickou síť, která měla po sériích sebevražedných bombových útoků za následek stále více izraelských civilních obětí během tzv. Černého března. Izraelská společnost volala po odvetné akci a premiér Šaron odpověděl. V jeho proslovu, ve kterém zahájení operace oznámil, zdůraznil, že Izrael se nachází ve válce proti terorismu za účelem ochrany vlastního domova, který je i po sériích kladných izraelských postojů k mírovému řešení konfliktu ohrožován palestinskými teroristy v čele s Jásirem Arafatem, jež osobně představuje „překážku v cestě k míru na celém Blízkém východě“. (Israel Ministry of Foreign Affairs, 2013) Operace byla schválena Šaronovým kabinetem, načež bylo mobilizováno až 20 000 izraelských vojáků⁷⁵ a letectvo. Při obsazení Ramalláhu bylo oblehnuto sídlo OOP, kde byl uvězněn a odříznut Jásir Arafat s hrstkou jeho poradců a ochranky a kde byly nalezeny důkazy o využívání finančních prostředků Palestinské správy pro financování terorismu a plány útoků. Během měsíční operace bylo zatčeno přes 4000 Palestinců, kteří byli obviněni z organizování a plánování teroristických akcí. I přes její důkladnost operace nevedla k úplnému zastavení teroru, avšak dodnes je označována za jednu z nejefektivnějších a strategicky nejdokonalejších protipovstaleckých armádních operací v moderní historii. (Jewish Virtual Library, 2014)

5.10.3 Výstavba separační bariéry

Další vyostření vzájemné nevráživosti, eskalované izraelskou operací, provázené zvýšenou atentátnickou aktivitou, vedlo v červnu 2002 izraelskou vládu k rozhodnutí o zahájení⁷⁶ výstavby separační bariéry mezi Izraelem a Západním břehem, kterou se vládní strany začaly zabývat před blížícími se volbami ve snaze o zaujetí veřejnosti

---

⁷⁴ Také premiér Šaron se vyhýbal osobním setkáním s Jásirem Arafatem, na kterých ho zastupoval místo ministra zahraničí Šimona Perese jeho syn Omri. (Čejka, 2013, str. 217)

⁷⁵ Po operaci v Libanonu v roce 1982 se jednalo o nejrozsáhlejší vojenskou akci.

⁷⁶ Ač byla výstavba za vlády premiéra Šarona aktivně podporována, dodnes nebyla kompletně dostavěna.

zmítané palestinskými útoky a ty výstavbou bariéry a pohybem Palestinců regulovat. Palestinská veřejnost se k projektu na rozdíl od obyvatel některých židovských osad, které by bariéra oddělila od hranic Izraele, zprvu postavila kladně, protože stavbu bariéry považovala za možné stanovení prvních hranic oficiálního palestinského státu, avšak po zveřejnění trasy výstavby zkritizovala⁷⁷ přesah výstavby na palestinská území, která nerespektovala hranice „zelené linie“⁷⁸. Světovým tiskem proběhla zpráva o stavbě zdi, o vysokou betonovou konstrukci se strážními věžemi se však jednalo pouze na několika úsecích při hustěji obydlených sídlech, většinou byla bariéra tvořena ploty s čidly a příkopy. (Čejka, 2011, str. 281 - 282) Šířka bariéry je na většině míst do 60 metrů, úseky betonových zdí jsou až 8 metrů vysoké a celková délka, včetně dokončených, rozestavěných a plánovaných úseků, činí 709 kilometrů. Na základě palestinských petic byla trasa výstavby několikrát upravována v jejich prospěch, avšak nadále svým zásahem do území samosprávy vyvolávala kritiku kvůli porušování lidských práv, neboť pro tisíce Palestinců znamenala zabránění úrodných pozemků pro obživu, znepřístupnění vodních zdrojů, nemocnic a škol. (B'TSELEM, 2011)

5.11 Premiérem podruhé

Velkou novinkou předčasných parlamentních voleb, které se konaly v lednu 2003, byla po desetiletí zrušená přímá volba premiéra. Tato změna však neznamenal žádná významná novinky. Strana Likud v čele s Arielem Šaronem a až dvojnásobným počtem mandátů oproti předchozímu období se opět ocitla ve vedení nové, silně nacionalistické vlády, ve které rezonovala jména dodnes významných politických osobností, např. současného ministra zahraničí Avigdora Liebermana, současného premiéra Benjamina Netanjahua, Ehuda Olmerta, atd. (Čejka, 2013, str. 242) Cílem nové vlády bylo prolomit stagnaci v mírovém procesu, ke kterému se premiér Šaron několikrát velmi překvapivě vyjádřil⁷⁹. (Pojar, 2009, str. 95)

---

⁷⁷ Výstavba byla poté zkritizována i OSN, která rezolucí vyjádřila své stanovisko po jednáních Mezinárodního soudního dvora v Haagu, který označil výstavbu za nelegální. (United Nations News Centre, 2004)

⁷⁸ Zelená linie byla hranice mezi Izraelem a Západním břehem před válkou v roce 1967.

⁷⁹ Premiér Šaron ve svých projevech označil Izrael za „okupanta“ Palestinců a vyjádřil nutnost učinit množství bolestivých ústupků, které by znamenaly mír. (Wallace, CNN, 2003)

5.11.1 The Road Map for Peace

Na přelomu let 2002 a 2003 představil americký prezident Bush nový třífázový mírový plán, vytvořený tzv. „Kvartetem“ USA, Ruska, OSN a Evropské unie, který měl představovat nové hlavní zaměření americké zahraniční politiky. (Čejka, 2011, str. 282) V první fázi bylo nutné do května 2003 zastavit palestinský teror, výstavbu židovských osad a stáhnout izraelské jednotky z palestinských území, v druhé fázi do konce roku 2003 měly být vyhlášeny volby a mezinárodně uznán palestinský stát, a do roku 2005 ve třetí fázi měl být ukončen celý arabsko-izraelský konflikt stanovením hranic nového palestinského státu a uznáním izraelských hranic arabskými zeměmi. Plán byl mezinárodně schválen na jednání 3. června 2003 v Šarm aš-Šajchu a o den později byl schválen Izraelem i Palestinci na summitu v Akabě, kterého se mimo premiéra Šarona a nového palestinského premiéra Mahmúda Abbáse⁸⁰ účastnil americký prezident Bush. Ujednání summitu, která Izrael zavázala k rušení nelegálních osad a Palestince k vyhlášení příměří a ukončení intifády, však vzbudila vlnu kritiky na obou stranách a k ukončení násilí nevedla. Do konce roku 2003 bylo jasné, že plán za daných okolností⁸¹ není ve svém znění reálně proveditelný. (Pojar, 2009, str. 96) Přesto však teze plánu zůstaly vytyčeny a ke snahám o jejich naplnění docházelo nadále⁸².

5.11.2 Evakuace Gazy („disengagement plan“)

Premiér Šaron zkritizoval rezoluci OSN a verdikt Mezinárodního soudního dvora, který vyzval Izrael k odstranění bariéry s argumentem, že efektivně snižuje počet izraelských obětí palestinských útoků⁸³. (Pojar, 2009, str. 99) Zároveň prohlásil, že pokud selžou mírové procesy navržené „Kvartetem“ v roce 2003, nastolí politiku jednostranných řešení. (Čejka, 2011, str. 288)

---

⁸⁰ Fakt, že byl pozván Abbás místo Arafata, symbolizuje změnu přístupu Izraele i Ameriky (tedy Šarona a Bushe) k řešení palestinské otázky. (Čejka, 2011, str. 286)

⁸¹ Premiér Abbás byl Jásirem Arafatem ihned odvolán z funkce a proti rozhodnutí Ariela Šarona se vzedmula vlna kritiky, která s jeho názorově kolísající osadnickou politikou nadále narůstala.

⁸² Další izraelský premiér, Ehud Olmert, tyto teze připomenul v roce 2007 na konferenci v Annapolis při jednání Izraele, Palestinské samosprávy, Kvartetu a Ligy arabských států. (B'TSELEM, 2010, str. 16)

⁸³ V první polovině roku 2003 zahynulo při útocích 82 Izraelců, o rok později „jen“ 31.

V říjnu 2004 se Šaronovi podaří v parlamentu prosadit velmi překvapivý⁸⁴ plán jednostranného stažení⁸⁵ a evakuace 17 osad v Gaze se 7 500 osadníky, neboť právě v této oblasti bylo nejvíce civilistů ohrožováno palestinskými útoky. Egyptský prezident Husní Mubarak a americký prezident Bush plán neprodleně podpořili, s kritikou se Šaron setkal hlavně v řadách své vlastní strany. (Pojar, 2009, str. 97 - 98) Odpor strany Likud, která vyžadovala referendum, však při parlamentním hlasování vyvážila Strana práce Šimona Perese, která měla podobné plány s osadami v programu před vystoupením z vlády národní jednoty. Premiérův plán taktéž podpořilo až 68% izraelské veřejnosti⁸⁶. (Krupp, 2013, str. 174) Vyklízení demonstrijících osad v Gaze, a následně i čtyř na Západním břehu, bylo uskutečněno pod dohledem desítek tisíc vojáků během posledních 14 srpnových dní roku 2005 a majetek tisíců vysídlených osadníků byl přenechán Palestinské správě, brzy byl však zničen boji, které v autonomii probíhaly mezi teroristickými skupinami Hamas a Fatah⁸⁷. (Eretz, 2014)

5.11.3 Smrt Jásira Arafata

Jako jedna z nejvýznamnějších postav palestinské strany konfliktu zemřel Jásir Arafat v listopadu 2004 v pařížské vojenské nemocnici, kam byl převezen z Ramalláhu, kde byl na příkaz Ariela Šarona několik let vězněn. Jeho úmrtí vyvolalo na území palestinské samosprávy mocenské boje mezi Arafatovi konkurujícím Hamásem a Fatahem, který byl poražen a Izrael od té doby ohrožován akty nekompromisních postojů hnutí Hamás. Vedení OOP převzal Mahmúd Abbás a prezidentem Palestinské autonomie se dočasně stal dosavadní premiér Ahmad Kurája, který byl na post premiéra Arafatem dosazen po odvolání Abbáse po summitu v Akabě. Volby konané v lednu 2005 však se 62% hlasů na post prezidenta vynesly Mahmúda Abbáse, jehož jediný vážnější potenciální oponent, Marwán Barghútí, kandidaturu stáhl na popud palestinské politické scény. Mezi Palestinci populární Barghútí si totiž v izraelské věznici odpykával pětinasobné doživotí za osnování atentátů, a jeho případné zvolení v cele by znamenalo další ztížení jakýchkoliv dialogů s Izraelem, protože premiér Šaron na konto

---

⁸⁴ Do té doby byl Šaron velkým propagátorem rozšiřování osad a zasloužil se o jejich zakládání.

⁸⁵ Veškerá předchozí jednání byla založena na separaci izraelských a palestinských obyvatel na základě jednání obou stran, nyní šlo pouze o izraelské administrativní rozhodnutí. (Čejka, 2009, str. 197)

⁸⁶ Pro tisíce osadníků, kteří byli nuceni opustit osady, se však stal „zrádce“. (Lahav, 2006, str. 82)

⁸⁷ Islamistické hnutí Hamas v roce 2006 zvítězilo a od té doby k Izraeli zaujímá nesmiřitelný postoj.

kandidáta prohlásil, že „*se zvoleným teroristou vyjednávat nebude*“. (Čejka, 2013, str. 247 - 250) S novým palestinským prezidentem Abbásem se Šaron setkal v únoru 2005 na summitu v Šarm aš-Šajchu, kde bylo přislíbeno vzájemné ukončení násilí a stažení izraelských vojsk z palestinských měst obsazených v roce 2002, k čemuž také do června došlo. V květnu 2005 se s Abbásem setkal i americký prezident Bush, který po Šaronovi projevil ochotu s Palestinci opět jednat po úmrtí Arafata. (Čejka, 2011, str. 293)

5.11.4 Vznik strany Kadima

Ustálení rozhovorů s Palestinci poskytlo premiéru Šaronovi prostor pro řešení a usměrnění domácí politické situace. Na začátku září 2005 hovořil Ariel Šaron v OSN o míru⁸⁸ a o konfliktu s Palestinci, poté co Nejvyšší izraelský soud prohlásil, právě v rozporu s rezolucí OSN, že výstavba bariéry není v rozporu s mezinárodním právem. (Čejka, 2011, str. 296) Soud taktéž vyhlásil, že stažení z Gazy nijak neporušuje lidská práva osadníků. Premiér Šaron následně nechal na ministerstvu financí tehdejším ministrem Benjaminem Netanjahuem vyčíslit odškodnění pro stažené židovské osadníky na výši 670 milionů amerických dolarů. Netanjahu však na protest proti odsunu z postu odstoupil⁸⁹ a byl nahrazen Šaronovým náměstkem Ehudem Olmertem. (Pojar, 2009, str. 100 - 104)

V listopadu 2005 proto proběhlo v Knessetu hlasování o nových ministrech, při kterém Šaron i Peres přišli o hlasy svých vlastních stran. Premiér Šaron, který stranu Likud založil a dovedl ji opakovaně k velkému volebnímu úspěchu, proto na post předsedy strany rezignoval s odůvodněním, že „*strana v současném stavu nemůže vést Izrael k národním cílům*“ a že „*setrvávání ve straně by znamenalo pouze stranický mocenský boj, nikoliv jednání ve jménu státu*“. Jeho názory následovalo 13 ze 40 členů strany Likud. (Wilson, The Washington Post, 2005) A tak byla 21. listopadu založena strana Kadima (hebrejsky „Kupředu“), do které přestoupili členové stran izraelského politického spektra, převážně ze strany Likud a Strany práce⁹⁰. (Čejka, 2011, str. 297)

---

⁸⁸ Za stažení z Gazy sklídl od Valného shromáždění bouřlivé ovace (videozáznam z proslovu je dostupný na C-SPAN, 2005).

⁸⁹ Poté oznámil kandidaturu na předsedu Likudu právě jako oponent Ariela Šarona.

⁹⁰ Z Likudu se jednalo např. o Ehuda Olmerta, Cipi Livniovou a Šaula Mofaze, kteří byli již dříve oporou pro Šaronovo politické směřování i cíle.

Ve volbách v roce březnu 2006, ve kterých Ariel Šaron již bohužel v čele strany nefiguroval, Kadima otrásla parlamentní sestavou a stala se s 32 mandáty nejsilnější stranou, jejímž prioritním plánem byla separace od Palestinců a jednání o finální podobě hranic, avšak pouze pod podmínkou ukončení násilí. (McGreal, The Guardian, 2006) Od léta roku 2006 strana podléhala silné kritice kvůli druhé libanonské válce⁹¹ a korupčním aférám, které vedly k rezignaci Ehuda Olmerta⁹², po kterém do čela strany v roce 2008 nastoupila Cipi Livniová. (Záhora, 2009, str. 3 - 4)

6 Odkaz Ariela Šarona

Premiér Šaron utrpěl v prosinci 2005 mozkovou mrtvici, po které 4. ledna 2006 upadl do kómatu, ze kterého se již neprobral a zemřel na selhání ledvin⁹³ 11. ledna 2014. (Eretz, 2014) Na zprávu o jeho smrti reagoval celý svět, ne však se sjednoceným smutkem. Zatímco mezinárodní političtí lídři, včetně osobností izraelské politiky, Šaronovo úmrtí označili jako „*ztrátu srdce izraelského národa*“ a odchod jedné z „*nejvýznamnějších, nejzákladnějších a nejmocnějších osobností izraelské historie*“, palestinská elita jej prohlásila za „*kriminálního, který byl zodpovědný jak za smrt Jásira Arafata, tak za utrpení mnoha palestinských generací a jehož politika palestinského útlaku i přes jeho odchod přetrvává*“. Pro arabský svět byl zesnulý premiér Šaron za dob politického působení „*řezníkem z Bejrútu a arogantní noční můrou, která drtila požadavky jakýchkoliv arabských práv*“⁹⁴ Jeho političtí současníci, Cipi Livniová a Šimon Peres, jej dokonce nazvali „*izraelským architektem*“ a „*státníkem z farmářské vrstvy, jehož nohy byly zakořeněny hluboko v izraelské půdě*“. (Al Jazeera, 2014)

Ariel Šaron stál od počátku u zrodu židovského státu a jeho armádní zásluhy z arabsko-izraelských válek vstoupily do vojenských dějin. Byly neméně kontroverzní,

---

⁹¹ Hnutí Hizballáh, integrované do libanonské politiky, uneslo izraelského vojáka a od července 2006 zaútočilo na izraelské cíle až čtyřmi tisíci raket. Několik týdnů trvajícím konflikt si vyžádal přes tisíc libanonských a 160 izraelských obětí, vyhnal z domovů statisíce lidí a zanechal některá libanonská města doslova v ruinách. (Čejka, 2013, str. 281)

⁹² Ehud Olmert převzal po Šaronovi stranické vedení a stal se po volbách v březnu 2003 premiérem.

⁹³ Docházelo ke spekulacím, že za úmrtím mohla stát kabalistická klatba *pulsa denura*, kterou na něj po násilném vyklizení osad o několik měsíců dříve uvalili konzervativní rabíni. (Ilan, Haaretz, 2005)

⁹⁴ Odpor arabského světa Šaron vzbuzoval od dob prvního zvolení premiérem, které následovalo mj. po izraelské invazi do Libanonu a započetí druhé intifády. Libanonský premiér v roce 2001 Šaronovo zvolení na premiérský post označil za „*válečný předpis*“. (Saleh, BBC NEWS, 2001)

než mnohá jeho politická rozhodnutí, která, jako některá vojenská, často postrádala schválení vyšších autorit. Ty však Šaron v cestě za svými cíli jako individualistický vůdce ignoroval, stejně jako všechny kritiky⁹⁵, průzkumy mínění a „okamžité nálady“, které jeho činy vyvolaly. Politická kariéra⁹⁶ nakonec z patrona osadníků a „krále Izraele“⁹⁷ udělala „buldozer“, který po opakovaných selháních mírových jednání obětoval své vize Velkého Izraele⁹⁸ bezpečnosti izraelských obyvatel a boji proti terorismu. (Rosenzweig, 2008, str. 303 - 315) V rozhovoru k příležitosti 50. výročí vzniku Státu Izrael v roce 1998 Šaron přirovnal hrozbu terorismu, který se stal na Blízkém východě „trvalým“ fenoménem, ke „klasickému“ vojenskému konfliktu a v té souvislosti zmínil, že nebýt *Bílé knihy* z roku 1939, která nařídila limit pro židovské imigranty, mohly být zachráněny statisíce evropských Židů, kteří podleli tehdy zahájenému nacistickému teroru. (Dan, 2006, str. 139)

6.1 Politicide

Pojem označující styl izraelského přístupu k Palestincům již od zisku nezávislosti v roce 1948 až po libanonskou invazi v roce 1982, definovaný jako proces k eliminaci palestinské politické existence, byl uveden ve stejnojmenné knize izraelským sociologem a historikem Baruchem Kimmerlingem, který tento fenomén spatřuje ztělesněn i v přístupu Ariela Šarona k Palestinské samosprávě od roku 2001. Již podle definice se jedná o přístup vylučující řešení ve formě dvou nezávislých států, který by v extrémní formě mohl vést až k etnické čistce. (Brown, Foreign Affairs, 2003)

Bude na Šaronovy počiny vzpomínáno jako na mírotvorné, které se zasloužily o řešení dlouholetého, táhlého konfliktu s Palestinci, nebo jako na činy, vedoucí k vytvoření palestinské entity ovládané teroristy, a akce, jež poskytly podmínky pro

---

⁹⁵ Po atentátech na Sabru a Šatílu během libanonského tažení v roce 1982 Šaron vyjádřil lítost, avšak nikdy se za masakry neomluvil a byť i nepřímou zodpovědnost nepřevzal. (BBC NEWS, 2002)

⁹⁶ Nejvýznamnější a zároveň nejkontroverznější milníky Šaronova života, který „zanechal na Izraeli otisk“, mapuje například interaktivní článek vydaný 11. ledna 2014 v The New York Times.

⁹⁷ Šaron byl takto nazván skandujícím davem po poválečných volbách v prosinci 1973, ve kterých se prosadil se svojí založenou stranou Likud a ohrozil dominanci Strany práce, která stála v čele izraelských vlád od založení státu v roce 1948. (Finkelstein, 2005, str. 53)

⁹⁸ Jedná se o biblické označení historického izraelského území splývajícího s palestinským.

zformování Hizballáhu⁹⁹ v Libanonu po izraelské invazi v roce 1982? Jednostranné řešení v podobě stažení osad z Gazy bylo provedeno i přesto, že po prvním návrhu Šimonem Peresem v roce 1989 během první intifády byl plán Šaronem kritizován s odůvodněním, že stažení Izraele by znamenalo palestinské útoky na příhraniční izraelská města. Po realizaci plánu v roce 2005 se skutečně příhraniční města dodnes ocitají pod útoky palestinských raket. Vyvolávají tak otázky ohledně racionality celého plánu a efektivity jednostranných řešení, která Šaron prováděl, jako už za dob armádního působení pod záštitou Davida Ben Guriona, s minimálním ohledem na veřejné mínění a k prosazení svých řešení v době neúspěchu u své strany Likud založil novou stranu Kadima, která ho v jednostranných řešeních měla podporovat. Argumentem zastánců stažení bylo poukazování na ekonomickou náročnost ochrany osadníků, kterých na 40% území Gazy žilo jen několik tisíc, tedy v přepočtu na rozlohu přibližně kolem 140 obyvatel na kilometr čtvereční, přičemž na dalších 60% rozlohy pásma žilo až 1,2 milionu Palestinců, tedy téměř 4000 obyvatel na kilometr čtvereční. (Tureček, 2011, str. 194) Šaron si tedy vysloužil titul „buldozera“ nejen kvůli symbolice, kterou stroje při budování (a likvidaci) osad představovaly, ale i kvůli neoblomnosti jeho rozhodnutí, která mu v letech 2004 - 2005 vzhledem k dozrívající druhé intifádě přinesla souhlasnou podporu jak izraelské veřejnosti, tak americké Bushovy administrativy, která jednostranná řešení bez nutnosti zprostředkování uvítala nejspíše vzhledem ke v té době probíhající vojenské operaci v Iráku. Jednostranná akce navíc rozdmýchala vnitřní konflikt palestinských hnutí Fatah a Hamas, které si přisvojilo zásluhu za „vyhnání“ Izraele z palestinských území. Následné vítězství silně protiizraelsky orientovaného Hamasu znamenalo další vzdálení jakýchkoliv mírových řešení, které k jejich dosažení vyžadují dialogy, nikoliv jednostranné výsledky¹⁰⁰. (Ross, Democracy Journal, 2006)

---

⁹⁹ Hizballáh („Strana Alláhova“) je šíitská politicky činná militantní skupina, která funguje v Libanonu jako „stát ve státě“ po vzniku během občanské války v letech 1975 - 1990 za účelem boje proti Izraeli a „Západním“ vlivům na Blízkém východě. Je podporovaná m.j. iránským režimem, jehož revoluční gardy se podílely na výcviku. Přestože je Hizballáh označován za teroristickou organizaci, v Libanonu spravuje několik školských i nemocničních zařízení. (Masters, Laub, Council on Foreign Relations, 2014)

¹⁰⁰ Výsledky to však nebyly pozitivní a politika územních ústupků se opětovně ukázala jako špatná. Přes veškerá mírová jednání z posledních dekád, při kterých bylo postoupeno území pod Palestinskou správou, konflikt dodnes nedošel vyřešení.

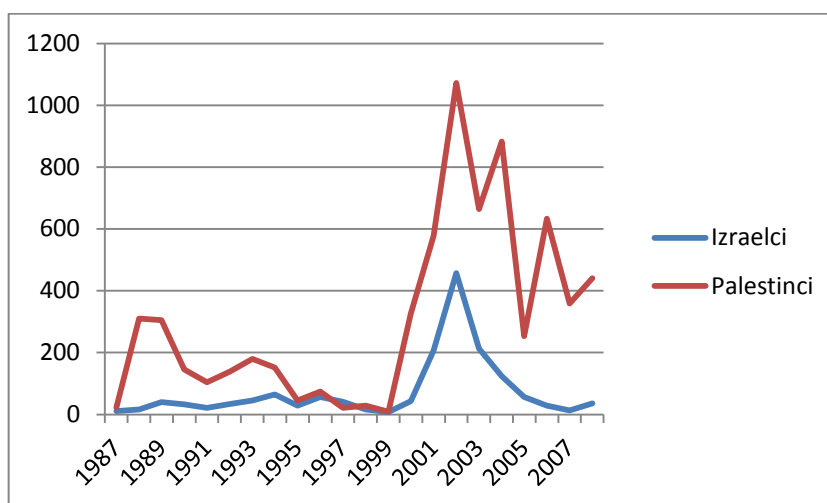
6.2 Zero sum

Přesně těmito slovy, která označují matematické vyjádření situace nulového součtu, kdy zisk jedné strany je vyvažován ztrátou strany druhé, je možné označit postoje Ariela Šarona k palestinské otázce. Charakterizují Šaronův vojenský přístup k řešení diplomatických otázek, včetně jednání s Palestinci, který je naprosto neslučitelný s mírovými jednáními, která vyžadují dva vítěze, nikoliv vítěze a poraženého. Za inspiraci pro tuto politiku je považováno dílo sionistické aktivisty a bojovníka za židovská práva Žabotinského z 30. let 20. století, ve kterém je vytyčen pojem „*iron wall*“, tedy symbolické označení ozbrojeného a „obrněného“ izraelského státu¹⁰¹, ve kterém Žabotinský spatřoval jedinou možnost, jak může izraelský stát fungovat v obklopení arabských států na „vyvlastněném“ území. (Okunev, 2008) Fakt, že Stát Izrael vznikl ve válkách a vytrval jen díky pevné „železné zdi“ představované mocnou izraelskou armádou, Arielu Šaronovi nejspíše tuto myšlenku potvrdil a stanovil tak způsob, jakým k „mírovým jednáním“ s Palestinci přistupoval. Nekompromisní vojenskou silou. Šaron odmítal veškeré mírové dohody s Palestinci již za armádního působení, a tyto postoje se nezměnily ani po vstupu do politiky, kdy zahájil operace proti OOP v Libanonu a nadále následoval vizi Velkého Izraele se začleněným pásmem Gazy i Západním břehem, a to i na úkor diplomatických vztahů s Jordánskem, které Šaron nazýval „Palestinou“ a kam zamýšlel všechny Palestince přesunout. Tuto vizi však po podepsání mírových dohod s Jordánskem v roce 1994 opustil a nahradil novou, která spočívala v zástavbě okupovaných palestinských území židovskými osadami. Po premiérských volbách v roce 2001 a vypuknutí 2. intifády o rok dříve Šaronova politika „železné zdi“ a „hry s nulovým součtem“ pokračovala a byla příhodně omlouvána narůstajícími palestinskými útoky, na základě kterých byla zahájena operace Obranný štít, započata sporná výstavba separační bariéry a zmařeny či odmítnuty všechny mírové plány, včetně návrhu Arabské ligy z roku 2002, Ženevských dohod i mezinárodního plánu „Road map“ z roku 2003, po kterém bylo zahájeno vyklízení osad. (Shlaim, 2004)

---

¹⁰¹ K izraelské obraně slouží mimo 2,9 milionů mužů a žen v aktivní službě a pohotovosti (z celkového počtu 7,7 milionů obyvatel) i velké množství vojenské techniky a pohraniční obranné systémy „Iron Dome“ a „Iron Fist“, které jsou schopné okamžitě reagovat na raketový útok zpoza hranic. Tím se Izrael řadí na 11. místo v seznamu nejlépe vyzbrojených států na světě. (Global Firepower - 2014 World Military Strength Rankings)

Všechny zmíněné akce Šaronovy politiky jsou spojeny s velkým počtem vojenských i civilních obětí na obou stranách. Graf 1 zobrazuje nárůst počtu palestinských obětí v roce 1987 po zahájení 1. intifády, razantní nárůst palestinských i izraelských obětí v roce 2000 po vyvolání 2. intifády a další výkyv např. mezi lety 2002 - 2003, kdy došlo na území Palestinské autonomie k operaci Obranný štít.

Graf č. 1: Vývoj počtu izraelských a palestinských obětí konfliktu (zdroj: vlastní zpracování dle dat z Čejky, 2011)

6.3 Šaron vs. Arafat

K mírovým vyjednáváním nesměřovaly ani postoje, které Ariel Šaron choval k palestinskému předákovi, Jásiru Arafatovi, kterého opakovaně nazval teroristou a jím podepsané mírové dohody z Osla označil za smrtelné nebezpečí pro Izrael. Byl přesvědčen, že po odstranění Arafata z politické scény by bylo snazší navázat další mírová jednání s Palestinci, a po prvním zvolení premiérem dokonce zahájil očeřovací kampaň se sloganem, že Jásir Arafat je klíčem terorismu¹⁰², kterou podpořil i americký prezident Bush, který Arafata vyzval k promluvě k lidu, ve které měl odsoudit terorismus a zavázat se k likvidaci atentátníků. Ke vzájemným jednáním Šaron využíval spolupráce syna Omriho a osobně se s Arafatem setkal pouze při jednání ve Wye River v roce 1998, kdy mu však odmítl podat ruku. Při operaci Obranný štít byl Arafat

¹⁰² Izraelská tajná služba Mossad dokonce vypracovala „složku Arafat“, která údajně obsahovala důkazy o Arafatově teroristické aktivitě, a která se stala součástí Šaronovy kampaň.

uvězně¹⁰³ ve svém sídle v Ramalláhu a Šaronova vláda přiznala, že dokonce existoval plán na Arafatovo odstranění¹⁰⁴ z politické scény, jež se však nestihl uskutečnit, protože Arafat v listopadu 2004 zemřel¹⁰⁵. Premiéra Šarona podezřívával ze snah o znovuzískání autonomních území a označil jeho politický program za rasistický a likvidační z hlediska hledání cesty k míru. (Kapeliouk, 2008, str. 395 - 452)

6.4 Politika teritoriální a imigrační expanze

Jednostranně schvalované osidlování okupovaných palestinských území, které bylo vedle používání vojenské síly druhým významným nástrojem „protipalestinské“ politiky, nahrazujícím mírové dialogy, Šaron prosazoval od osmdesátých let na všech ministerských postech za účelem rozšiřování izraelského území a prevence vzniku palestinského státu. To dokazoval i fakt, že předchozí vlády, vedené Stranou práce, podporovaly zakládání osad v oblastech, které měly strategický a hospodářský význam pro prosperitu Izraele, kdežto Ariel Šaron, v čele strany Likud, prosazoval výstavby osad neorganizovaně napříč palestinským územím tak, aby při návratu Strany práce k moci, k čemuž došlo v roce 1992, nebyly možné žádné územní kompromisy. (Shlaim, 2004)

V rámci svých kampaní pro podporu imigrace, z nichž největší vlny proběhly mezi lety 1990 - 1998, po rozpadu SSSR, kdy Šaron působil jako ministr výstavby a člen výboru pro přistěhovalectví, a během působení na postu ministra zahraničí a výstavby, kdy byl zahájen projekt odsolování vody a kdy probíhaly dialogy a první, později kritizované, ústupky z Wye River, Šaron pronesl několik projevů, vyzývajících židovské osadníky, aby „*si všichni pospíšili, běželi, zabrali co nejvíce kopců a rozšířili své osady, protože vše, co nebude zabráno, padne do arabských rukou*“. (Birrell, Daily Mail, 2014)

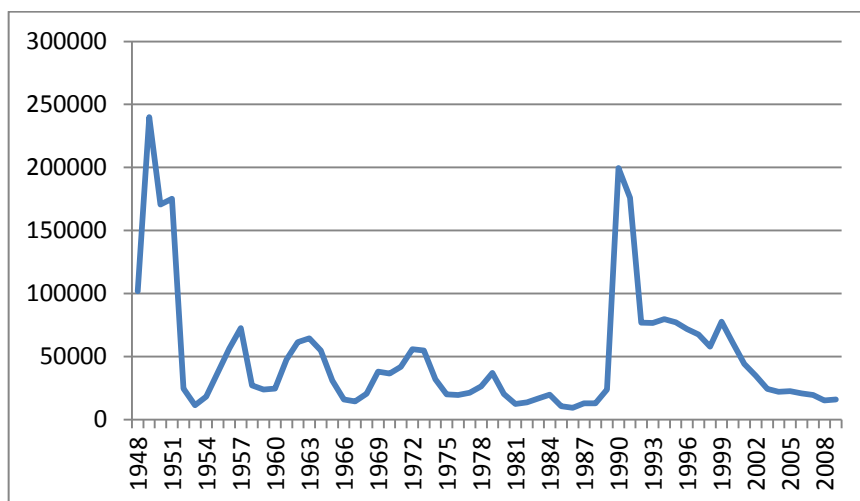
---

¹⁰³ K pokusu o uvěznění Arafata došlo už při obléhání Bejrútu během libanonské války v roce 1982, Arafat však uprchl do tuniského exilu. (Myre, National Public Radio, 2014)

¹⁰⁴ V plánu se hovořilo o Arafatově vyhoštění, likvidaci nebo soudním procesu a vězení. (Kapeliouk, 2008, str. 452)

¹⁰⁵ Lídr palestinského hnutí Fatah Jibril Rajoub po Šaronově úmrtí v lednu 2014 prohlásil, že Šaron spáchal množství zločinů proti Palestincům a byl zodpovědný za Arafatovu smrt. (Toameh, The Jerusalem Post, 2014)

Graf 2 zobrazuje výše komentované největší imigrační vlny od roku 1948, kdy byl založen Stát Izrael, do roku 2008. Viditelné jsou také poklesy přistěhovaleckých vln, zapříčiněné událostmi dané doby. Znatelné jsou výkyvy mezi lety 1948, 1956, 1967 a 1973, kdy došlo ke čtyřem arabsko-izraelským válkám, a dále od roku 2000 trvalejší pokles kvůli vypuknutí 2. intifády a kontroverzím Šaronovy osadnické politiky.

Graf č. 2: Vývoj počtu židovských imigrantů (zdroj: vlastní zpracování dle dat z Čejky, 2011)

7 Závěr

Účelem této práce bylo provést analýzu potenciálního přínosu působení Ariela Šarona v izraelské politice k nastolení míru s Araby, v případě této práce tedy přednostně s Palestinci. Byly rozebrány nejvýznamnější mezníky Šaronova života se zaměřením na to, jak ovlivňovaly vývoj napjatého arabsko-izraelského konfliktu a řešení palestinské otázky. Práce zmapovala období Šaronova působení v „partyzánských“ oddílech domobrany před a krátce po vzniku židovského státu, a poté ve velení izraelských obranných sil, kdy sehrál významnou roli při upevňování pozice Izraele v oblasti Blízkého východu a budování mezinárodního profilu země za „železnou zdi“. Práce následně shrnula nejkontroverznější události za působení na rozličných ministerských postech a poté na postu premiéra, až do roku 2006, kdy premiér Šaron upadl do kómatu, ve kterém po osmi letech také zemřel.

Zbývá tedy pouze naplnit cíl této stati a zodpovědět v úvodu položenou výzkumnou otázku:

Vedlo působení Ariela Šarona na předních armádních a politických postech při upevňování pozice židovského státu k tendencím o vyřešení sporu či spíše k jeho dalšímu závažnému prohlubování?

Na základě prostudování adekvátních zdrojů, které se staly podkladem pro sepsání této práce, jsem došel k závěru, že postava Ariela Šarona se za téměř osmdesát let působení ve vedení státu nestala nikterak mírotvornou a nikterak se zasazující o „přemostění“ izraelských a palestinských zájmů, ba právě naopak, svým jednáním nadále prohlubovala konfliktní „propast“, která se mezi židovskou a palestinskou populací vlivem historického vývoje vytvořila a narušovala dřívější mírové pokroky uskutečněné jeho předchůdci, jejichž prioritními cíli bylo dosažení nebo alespoň maximální přiblížení se konsenzu s Palestinci, což bylo spojeno s počtem mírových setkání s palestinskými elitami i uvažováním územních ústupků.

Ariel Šaron se od mladých let vyprofiloval spíše jako brutální bojovník za židovská práva, pro kterého měla bezpečnost a rozpínavost Izraele hodnotu bezpočtu obětí, čímž se v očích Palestinců vyjevil jako tyran a utlačitel, který na úkor izraelského rozvoje

„šlapal po možnostech jakékoliv palestinské vize budoucnosti“. Fakt, že Ariel Šaron nikdy nebyl postaven před soud za většinu událostí, jež počty obětí jako následků jeho rozhodnutí navyšovaly, jsou shledávány jako „další chmurná připomínka toho, že roky beztrestnosti za porušování práv nijak nepřiblížily izraelsko-palestinský mír“. (Whitson, Human Rights Watch, 2014) I přesto, že přesun z opozice do čela vládnoucí strany částečně umírnil Šaronovu agresi vůči OOP a celé Palestinské autonomii, jeho aktivity „proměnily Západní břeh a Gazu v kolbiště islamistů, nacionalistů a levicových radikálů“. (Čejka, Mladá fronta Dnes, 2014) Dnes již nezbývá než polemizovat, nakolik byla Šaronova neochota jednat s Palestinskou samosprávou ovlivněna jeho postoji k palestinskému předákovi Jásiru Arafatovi, který představoval pro Šaronův kabinet nežádoucí osobu číslo jedna, a zda by tedy konflikt došel jiného scénáře v případě, že by palestinské zájmy nezastupoval politik propletený s militantní aktivitou složek hnutí Fatah, jehož byl Arafat zakladatelem.

Následky Šaronových jednostranných rozhodnutí, mimo jiné výstavby separační bariéry nebo vyklizení židovských osad z území Palestinské samosprávy, dodnes zůstávají palčivým problémem znesnadňujícím jakékoliv navázání na mírová jednání, která se mezi Izraelci a Palestinci uskutečnila v devadesátých letech za vlád premiérů Rabina a Baraka. Asistent premiéra Šarona, Dov Weinglass, dokonce označil jednostranné kroky jako „nástroje zmrazování mírových procesů, které svým účinkem vyloučí jakýkoliv politický proces s Palestinci“. (Munayyer, Al Jazeera, 2014) Ve snahách o řešení táhlého konfliktu dodnes pokračuje současný premiér Benjamin Netanjahu, který k palestinské otázce zastává podobně nesmířlivý, avšak mnohem méně radikální postoj, než jeden z jeho předchůdců, Ariel Šaron. Ten zůstane svým jménem navždy otisknut v izraelských dějinách jako kontroverzní osobnost, která dokázala vyvolat i krátké vlny souhlasu, ale hlavně bouřlivé vlny hněvu a kritiky, a to jak mezi svými odpůrci, tak mezi svými stoupenci, izraelskými osadníky.

Je jisté, že nesmířlivá politika Ariela Šarona měla za následek znatelnou izolaci palestinského přístupu od mírových cest a posílení militantních palestinských hnutí, např. Hamásu, jejichž teroristické aktivity (raketové ostřelování izraelského pohraničí) nejvíce zesílily právě po sérii jednostranných izraelských akcí, hlavně po stažení

z pásma Gazy, kde Hamás působí. Útoky díky propracovanému izraelskému obrannému systému zapříčinily minimální počet obětí, avšak významně prohlubují napětí a frustraci zapříčiněnou neustálými pocity vzájemného ohrožení, které vzniká kvůli systému okamžitých ozbrojených akcí a reakcí. Autor práce se proto na závěr zamýšlí nad tím, nakolik éra vlády Ariela Šarona a jeho přístupu k palestinské otázce ovlivnila a nastavila jistý model, dle kterého dochází, v různých intenzitách, k ozbrojenému a vojenskému „kontaktu“ mezi Izraelem a Palestinci, kdy namísto jednání jakákoliv ozbrojená palestinská akce vyvolává okamžitou a často značně neúměrnou reakci izraelské armády, která znamenala a zahájila po Šaronově smrti během vlád Ehuda Olmerta i Benjamina Netanjahua mimo jiné několik velkých izraelských operací¹⁰⁶ na územích Palestinské autonomie.

Éra vlády Ariela Šarona tedy nejspíše může být z hlediska historie snah o mírová řešení arabsko-izraelského konfliktu považována za předělovou, neboť za jeho vlády ani po jejím ukončení dodnes k významnějším mírovým jednáním od těch, Šaronem kritizovaných, v Oslu v devadesátých letech zatím nedošlo, konflikt zůstává nadále nedořešen a v této práci studovaná epocha Ariela Šarona zůstane navždy tmavou skvrnou izraelských dějin, která dala dalšímu vývoji konfliktu nemilosrdný, tvrdý, vojenský a s mírem neslučitelný ráz. Další vývoj bude nejspíše poznamenán, po rozpadu 33. vlády Benjamina Netanjahua, až volbami v březnu 2015.

---

¹⁰⁶ K těm nejvážnějším od dob druhé intifády se řadí operace Lité olovo v pásmu Gazy z prosince 2008, kdy bylo během necelého měsíce až 1400 Palestinců zabito, více než 5000 zraněno a asi 20000 připraveno o domovy. Ze zabitých byla více než polovina civilistů, neaktivních v militantních složkách hnutí Hamás, proti kterému byla operace vedena. (Institute for Middle East Understanding, 2012) Posledním vojenským útokem Izraele pak byla operace Ochranné ostří z léta 2014.

8 Seznam použité literatury

8.1 Tištěné zdroje

ALLAN, J. *The Middle East water question: hydropolitics and the global economy*. New York: I.B. Tauris, c2000, xviii, 382 s. ISBN 18-606-4582-8.

BROŽ, Ivan. *Arabsko-izraelské války: 1948-1973*. 1. vyd. Překlad Marek Zikmund. Praha: Epoque, 2005, 358 s. Polozapomenuté války, sv. 1. ISBN 80-863-2891-0.

ČEJKA, Marek. *Dějiny moderního Izraele*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011, 351 s. D (Grada). ISBN 978-802-4729-107.

ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. 3. aktualiz. vyd. Brno: Barrister, 2013, 329 s. ISBN 978-808-7474-907.

ČEJKA, Marek. *Judaismus a politika v Izraeli*. Vyd. 3., rozš. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister, 2009, 278 s. ISBN 978-808-7029-398.

ČEJKA, Marek, 1975-. Život a odkaz Ariela Šarona. **Marek Čejka** : náhlá absence Šaronovy autority může v Izraeli leccos zkomplikovat, ale nemusí to být tragédie. In Mladá fronta Dnes. ISSN 1210-1168. Roč. 17, č. 12 (14.01.2006), s. F/1, F/3

DAN, Uri. *Ariel Sharon: an intimate portrait*. 1st English-language ed. New York: Palgrave Macmillan, 2006, 292 s. ISBN 978-140-3977-908.

DAN, Uri. *Šaronovo předmostí: dějiny*. 1. vyd. Překlad Marek Zikmund. Praha: Naše vojsko, 2009, 316 s., [16] s. obr. příl. Polozapomenuté války, sv. 1. ISBN 978-80-206-1039-3.

DEEB, Dennis J. *The collapse of Middle East peace: the rise*. 1. vyd. v nakl. KMa. Překlad Klára Uhlířová, Eva Mišíková. New York, N.Y: IUniverse, 2003, 234 s. ISBN 05-952-9770-6.

FINKELSTEIN, Norman H. *Ariel Sharon*. Minneapolis: Lerner Publications Co., c2005, 112 s. Biography (Lerner Publications Company). ISBN 08-225-2370-1.

GILBERT, Martin. *Izrael: dějiny*. 1. vyd. Překlad Marek Zikmund. Praha: BB art, 2002, 668 s. Polozapomenuté války, sv. 1. ISBN 80-725-7740-9.

KAPELIOUK, Amnon. *Arafat*. 1. vyd. v nakl. KMa. Překlad Klára Uhlířová, Eva Mišíková. Praha: Levné knihy, 2008, 454 s., [8] s. obr. příl. ISBN 978-807-3096-182.

KIMMERLING, Baruch. *Politicide: Ariel Sharon's wars against the Palestinians*. 1. vyd. v nakl. KMa. Překlad Klára Uhlířová, Eva Mišíková. New York: VERSO, 2003, 234 s. ISBN 18-598-4517-7.

KRUPP, Michael. *Sionismus a stát Izrael: historický nástin*. Vyd. 1. Překlad Marek Zikmund. Praha: Vyšehrad, 1999, 242 s. Moderní dějiny, sv. 1. ISBN 80-702-1265-9.

KRUPP, Michael. *Dějiny státu Izrael: od založení do dneška, 1948-2013*. Vyd. 1. Překlad Ruth J Weiniger. Praha: Vyšehrad, 2013, 207 s. Moderní dějiny (Vyšehrad). ISBN 978-807-4292-958.

LAHAV, Yehuda. *Odvrácená tvář palestinsko-izraelských vztahů: dějiny*. Vyd. 1. Překlad Marek Zikmund. Praha: G plus G, 2006, 89 s. Polozapomenuté války, sv. 1. ISBN 80-861-0391-9.

LUKAS, Josef a Josef SMOLÍK. *Psychologie vůdcovství*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2008, 206 s. ISBN 978-80-251-2139-9.

MENALDO, Mark A. *Leadership and Transformative Ambition in International Relations*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2013, 200 s. ISBN 978-178-1009-475.

NÁLEVKA, Vladimír. *Světová politika ve 20. století*. Vyd. 1. Praha: Aleš Skřivan ml., 2000, 287 s. ISBN 80-902-2616-7.

POJAR, Miloš. *Izrael*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Libri, 2009, 202 s. Stručná historie států, sv. č. 60. ISBN 978-807-2774-357.

ROSENZWEIG, Luc. *Ariel Šaron: dějiny*. Vyd. 1. Překlad Dušan Provazník. Praha: Garamond, 2008, 319 s., [8] s. obr. příl. Polozapomenuté války, sv. 1. ISBN 978-807-4070-235.

ROTH, Ariel Ilan. *Leadership in international relations the balance of power and the origins of World War II*. 1st ed. New York: Palgrave Macmillan, 2010, 214 s. ISBN 978-023-0113-534.

SACHAR, Howard Morley. *Dějiny státu Izrael*. 1. vyd. Překlad Ervín Hrych, Helena Hrychová. Praha: Regia, 1999, 767 s. ISBN 80-902-4844-6.

TURECEK, Břetislav. *Nesvatá válka o Svatou zemi: málo známá zákoutí nelítostného boje mezi Židy a Araby*. Vydání první. 287 s. ISBN 80-242-3157-3.

8.2 Elektronické zdroje

1971 Ariel Sharon's War against Terrorism. *Ariel Sharon - Life Story | A Biography* [online]. 2008 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: <http://www.ariel-sharon-life-story.com/08-Ariel-Sharon-Biography-1971-War-against-Terrorism.shtml>

104 Report of the Commission of Inquiry into the events at the refugee camps in Beirut - 8 February 1983. *Israel Ministry of Foreign Affairs* [online]. 2013 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: <http://www.mfa.gov.il/mfa/foreignpolicy/mfadocuments/yearbook6/pages/104%20report%20of%20the%20commission%20of%20inquiry%20into%20the%20e.aspx>

Ariel Šaron (1928 – 2014), životopis v datech. *Izrael a Blízký východ / Eretz.cz* [online]. 13.1.2014 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: <http://m.eretz.cz/2014/01/ariel-saron-1928-2014-zivotopis-datech/>

Ariel Sharon. *Israel Ministry of Foreign Affairs* [online]. 2013 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: <http://mfa.gov.il/MFA/MFA-Archive/2003/Pages/Ariel%20Sharon.aspx>

Ariel Sharon. *Likud National Liberal Party* [online]. 2003 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: <http://www.likud.org.il/en/about-the-likud/former-leaders/411-ariel-sharon>

BIRRELL, Ian. Ariel Sharon, the Butcher of Beirut turned peacemaker, dies at the age of 85. *Daily Mail Online* [online]. 2014 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2533357/Former-Israeli-prime-minister-Ariel-Sharon-died-aged-85-spending-eight-years-coma.html>

Boy becomes Palestinian martyr. *BBC NEWS* [online]. 2000 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/952600.stm>

BROWN, L. Carl. Politicide: Ariel Sharon's War Against the Palestinians. *Foreign Affairs* [online]. 2003 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: <http://www.foreignaffairs.com/articles/59310/1-carl-brown/politicide-ariel-sharons-war-against-the-palestinians>

BY HOOK AND BY CROOK Israeli Settlement Policy in the West Bank. In: *B'TSELEM* [online]. 2010 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: http://www.btselem.org/download/201007_by_hook_and_by_crook_eng.pdf

ČEJKA a Dáša NEDOROSTKOVÁ. Izrael a palestinská území po 11. září 2001. *Politologický časopis* [online]. 2002, č. 1 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: <http://www.politologickycasopis.cz/userfiles/file/2002/1/2002-1-1-%C2%A8ejka,Nedorostov%E2%80%A0-Izrael%20a%20palestinsk%E2%80%A0%20%C2%A3zem%C2%B0%20po%2011.%20z%E2%80%A0%C5%BC%C2%B0%202001.pdf>

Despite a smaller budget than in years before, Israel maintains a commitment to its defense. *Global Fire Power* [online]. 2014 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: http://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.asp?country_id=israel

ELMER, Jon. Remembering the second intifada. *Al Jazeera* [online]. 2010 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: http://www.aljazeera.com/photo_galleries/middleeast/2010103132115872256.html

FISK, Robert. The forgotten massacre. *The Independent* [online]. 2012 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: <http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/the-forgotten-massacre-8139930.html>

Flashback: Sabra and Shatila massacres. *BBC NEWS* [online]. 2002 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/1779713.stm

Herut Movement. *The Knesset* [online]. 2014 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: http://www.knesset.gov.il/faction/eng/FactionPage_eng.asp?PG=78

HIRSHFELD, Rachel. Suha Arafat promluvila: Intifáda roku 2000 byla naplánovaná. *Izrael a Blízký východ / Eretz.cz* [online]. 2012 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: <http://eretz.cz/2012/12/suha-arafat-promluvila-intifada-roku-2000-byla-naplanovana-video/>

ILAN, Shagar. The original pulsa denura. *Haaretz* [online]. 2005 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: <http://www.haaretz.com/print-edition/features/the-original-pulsa-denura-1.157720>

International Court of Justice finds Israeli barrier in Palestinian territory is illegal. *United Nations News Centre* [online]. 2004 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=11292#.VKWqrtKG_nh

Israel's Wars & Operations: Operation Defensive Shield. *Jewish Virtual Library* [online]. [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/History/defensiveshield.html>

Israeli Prime Minister Speech. *C-SPAN* [online]. 2005 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: <http://www.c-span.org/video/?188881-3/israeli-prime-minister-speech>

KERSHNER, Isabel. In Israel's South, Families Worry About the Future of Life Near Gaza. *The New York Times* [online]. 2014 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: http://www.nytimes.com/2014/08/28/world/middleeast/in-israels-south-families-worry-about-the-future-of-life-near-gaza.html?_r=1

KESSLER, Glenn. Scowcroft Is Critical of Bush. *The Washington Post* [online]. 2004 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/articles/A36644-2004Oct15.html>

LOYOLA, Mario. Israel's Greatest Peacemaker. *National Review Online* [online]. 2014 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: <http://www.nationalreview.com/article/368330/israels-greatest-peacemaker-mario-loyola>

MASTERS, Jonathan a Zachary LAUB. Hezbollah (a.k.a. Hizbollah, Hizbu'llah). *Council on Foreign Relations* [online]. 2014 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: <http://www.cfr.org/lebanon/hezbollah-k-hizbollah-hizbullah/p9155>

MCGREAL, Chris. Kadima wins Israel's general election as Likud humiliated. *The Guardian* [online]. 2006 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/world/2006/mar/29/israel1>

MEARSHEIMER, John J. a Stephen M. WALT. IZRAELSKÁ LOBBY A AMERICKÁ ZAHRANIČNÍ POLITIKA. In: *Národně vzdělávací institut* [online]. březen 2006 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: http://www.vzdelavaci-institut.info/?q=system/files/Izraelska_lobby_a_americka_zahranicni_politika.pdf

MUNAYYER, Yousef. Ariel Sharon: Enemy of peace. *Al Jazeera* [online]. 2014 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2014/01/ariel-sharon-enemy-peace-20141485425583722.html>

MYRE, Greg. A Feud That Lasted A Lifetime: Ariel Sharon Vs. Yasser Arafat. *National Public Radio* [online]. 2014 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: <http://www.npr.org/blogs/parallels/2014/01/11/261390545/a-feud-that-lasting-a-lifetime-ariel-sharon-vs-yasser-arafat>

Nahal Brigade. *Israel Defense Forces* [online]. [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: <http://www.idf.il/1515-en/Dover.aspx>

OKUNEV, Yuri. *THE AXIS OF WORLD HISTORY* [online]. Xlibris Corporation, 2008 [cit. 2015-01-01]. ISBN 9781469105703. Dostupné z:

https://books.google.cz/books?id=zTmLAAAAQBAJ&pg=PT322&lpg=PT322&dq=zhabotinsky+iron+wall&source=bl&ots=HN3x68IFSh&sig=c-2ghuqKcQXAwvqdwkAsp5Yagdl&hl=cs&sa=X&ei=rziYVNmjJ-H9ygPltYK4Cw&redir_esc=y#v=onepage&q=zhabotinsky%20iron%20wall&f=false

Operation Cast Lead. Institute for Middle East Understanding [online]. 2012 [cit. 2015-01-02]. Dostupné z: <http://imeu.org/article/operation-cast-lead>

Our Mission. AIPAC America's Pro-Israel Lobby [online]. 2013 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: <http://www.aipac.org/about/mission>

PM Sharon-s Address to the Nation-31-Mar-2002. *Israel Ministry of Foreign Affairs* [online]. 2002 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: <http://www.mfa.gov.il/mfa/pressroom/2002/pages/pm%20sharon-s%20address%20to%20the%20nation%20-%2031-mar-2002.aspx>

ROSS, Dennis. Promised Land. *Democracy Journal* [online]. 2006 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: <http://www.democracyjournal.org/2/6489.php?page=1>

SALEH, Heba. Sharon victory: An Arab nightmare. *BBC NEWS* [online]. 2001 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/1156796.stm

Separation Barrier. *B'TSELEM* [online]. 2011 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: http://www.btselem.org/separation_barrier

Sharon, Through the Years. *The New York Times* [online]. 2014 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: http://www.nytimes.com/interactive/2014/01/10/world/middleeast/sharon_timeline.html/#time130_4321

SHLAIM, Avi. Ariel Sharon's War against the Palestinians. In: *Logos* [online]. 2004 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: <http://www.logosjournal.com/shlaim.pdf>

SCHWARTZ, Adi. In the footsteps of the al-Dura controversy. *Haaretz* [online]. 2007 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: <http://www.haaretz.com/weekend/week-s-end/in-the-footsteps-of-the-al-dura-controversy-1.232296>

Suha Arafat, Widow of Yasser Arafat: The 2000 Intifada Was Premeditated, Planned by Arafat. *The Middle East Media Research Institute* [online]. 2012 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: <http://www.memri.org/clip/en/0/0/0/0/0/3689.htm>

The War of Independence: Israeli Attack on Qibya. *Jewish Virtual Library* [online]. [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/History/Qibiya.html>

The World: Drama and Death in the Strip. *TIME* [online]. 1971 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: <http://content.time.com/time/magazine/article/0,9171,903059,00.html>

The world reacts to Ariel Sharon's death. *Al Jazeera* [online]. 2014 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2014/01/world-reacts-ariel-sharon-death-2014111133236765101.html>

TOAMEH, Khaled Abu. For Palestinians in Gaza, Sharon's passing is reason to celebrate. *The Jerusalem Post* [online]. 2014 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: <http://www.jpost.com/Middle-East/Palestinians-Late-PM-Sharon-was-a-criminal-337845>

UNSC Resolutions on Israel: Resolution 338. *Jewish Virtual Library* [online]. [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/UN/unres338.html>

WALLACE, Kelly. Sharon: 'Occupation' terrible for Israel, Palestinians. *CNN* [online]. 2003 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: <http://edition.cnn.com/2003/WORLD/meast/05/26/mideast/>

WHITSON, Sarah Leah. Israel: Ariel Sharon's Troubling Legacy. *Human Rights Watch* [online]. 2014 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: <http://www.hrw.org/news/2014/01/11/israel-ariel-sharon-s-troubling-legacy>

Who are the Maronites?. *BBC NEWS* [online]. 2007 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z:http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/6932786.stm

WILSON, Scott. Israeli Premier Quits Party and Forms His Own. *The Washington Post* [online]. 2005 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z:<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2005/11/21/AR2005112100258.html>

ZÁHORA, Jakub. Izraelský politický systém a strany. In: *Parlament České republiky: Parlamentní institut* [online]. 3/2009, květen 2009 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z:www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=54623

Ze'ev (Vladimir) Jabotinsky. *Jewish Virtual Library* [online]. [cit. 2015-01-01]. Dostupné z:<http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/biography/jabotinsky.html>

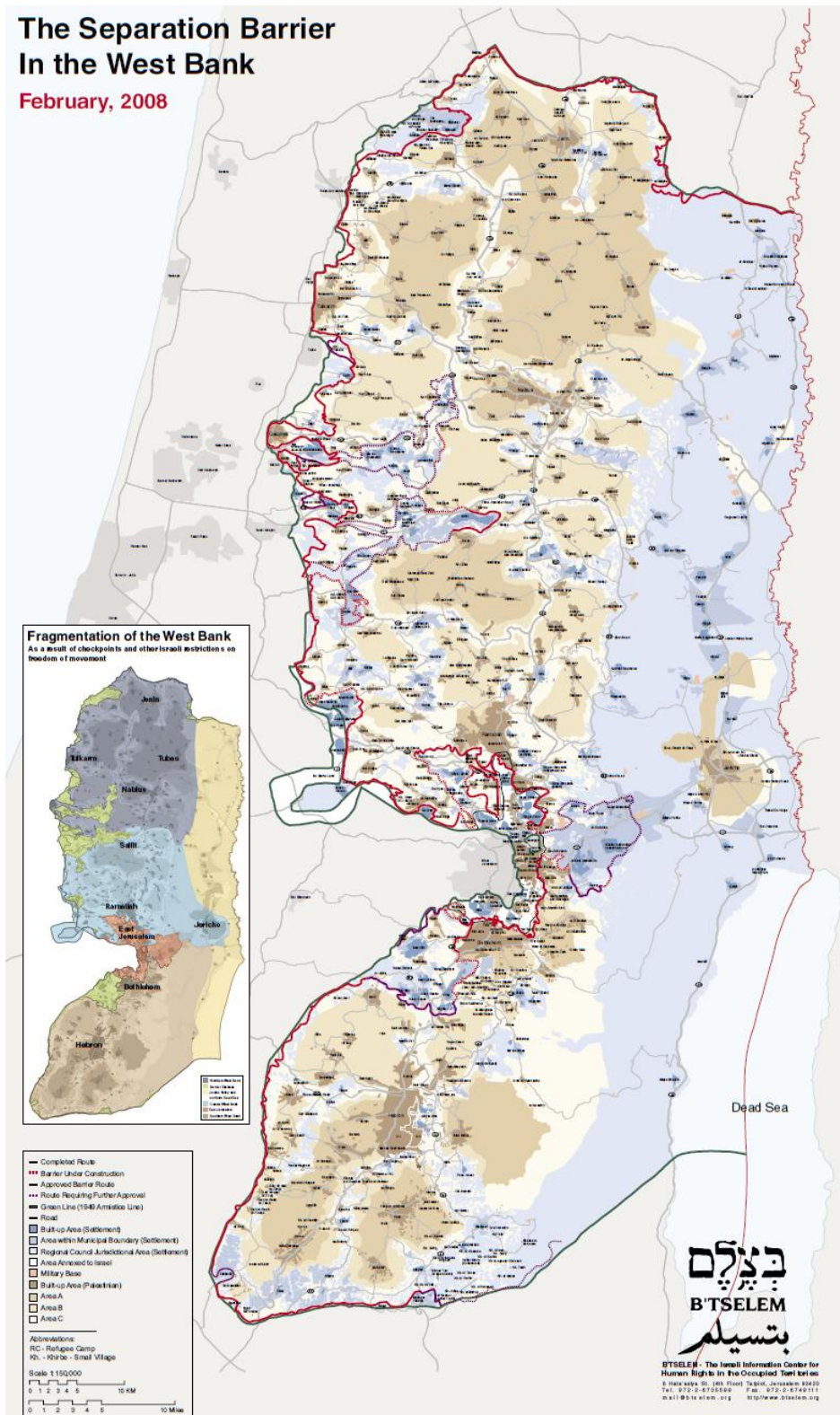
8.3 Elektronické zdroje příloh

Palestinian loss of land 1946 to 2000. *Jew Watch News* [online]. 2000 [cit. 2015-01-02]. Dostupné z:<http://www.jewwatch.com/images/gif-palestinian-loss-of-land.jpg>

The Separation Barrier In the West Bank. B'TSELEM [online]. 2008 [cit. 2015-01-02]. Dostupné z:http://www.btselem.org/sites/default/files2/map/separation_barrier_map_eng.pdf

9 Seznam příloh

Příloha č. 1: Separáční bariéra protínající hranice Západního břehu (B'TSELEM, 2008)

Příloha č. 2: Izraelská územní expanze (Jew Watch News, 2000)

